

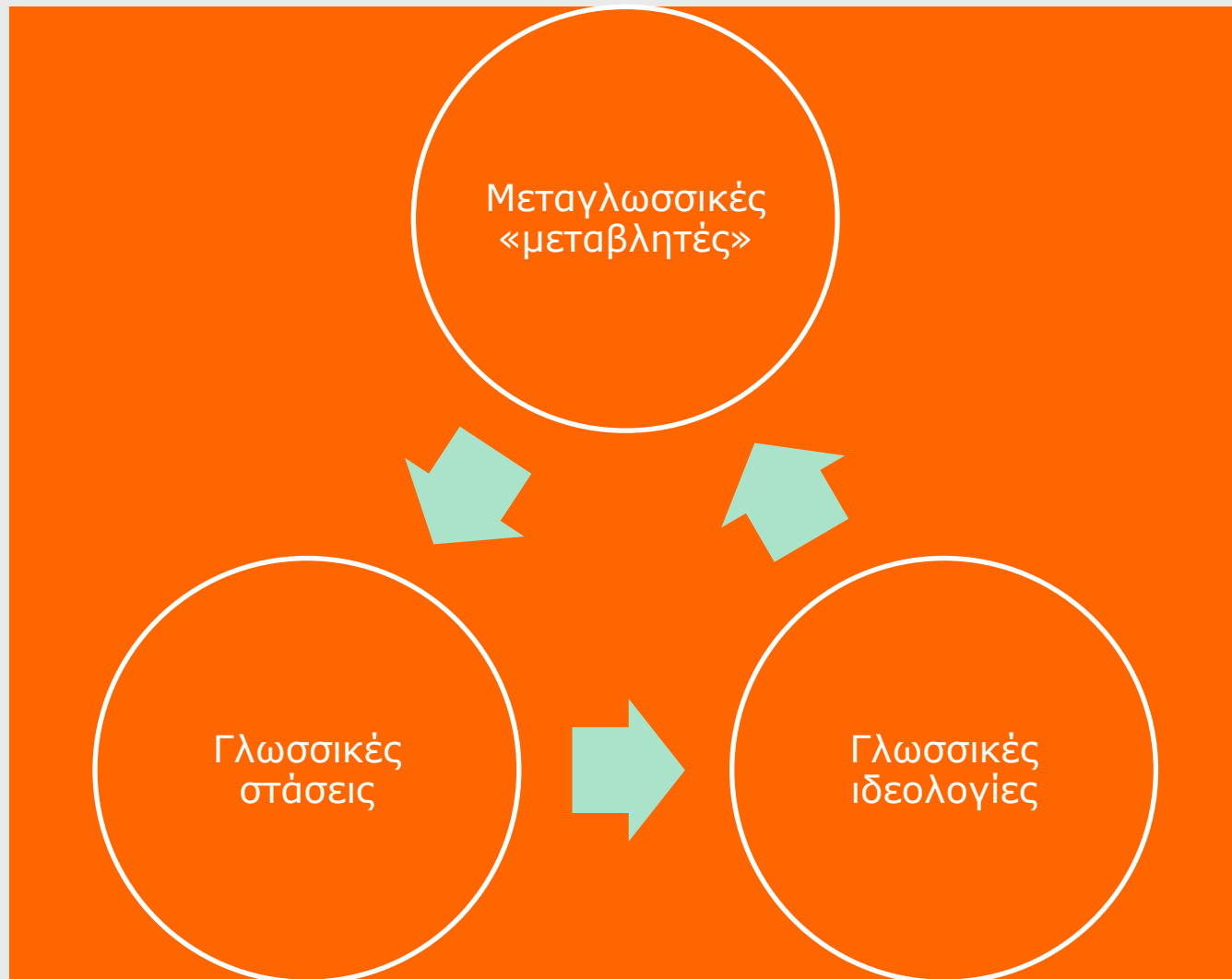
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ

Σπύρος Α. Μοσχονάς

Ρυθμίσεις Γλωσσικές στάσεις Γλωσσικές ιδεολογίες

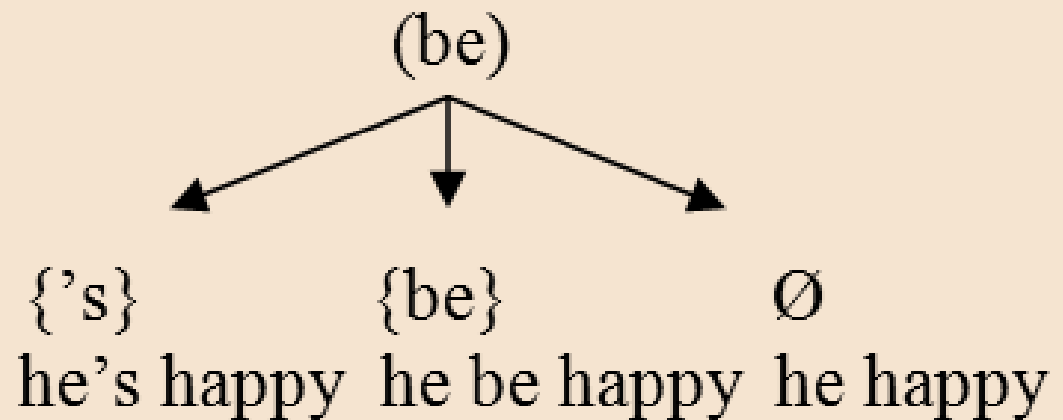
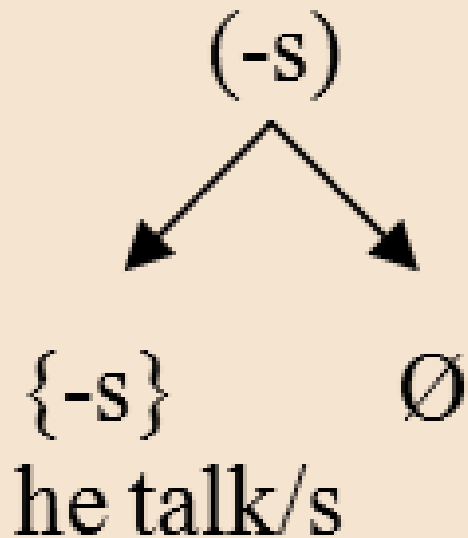
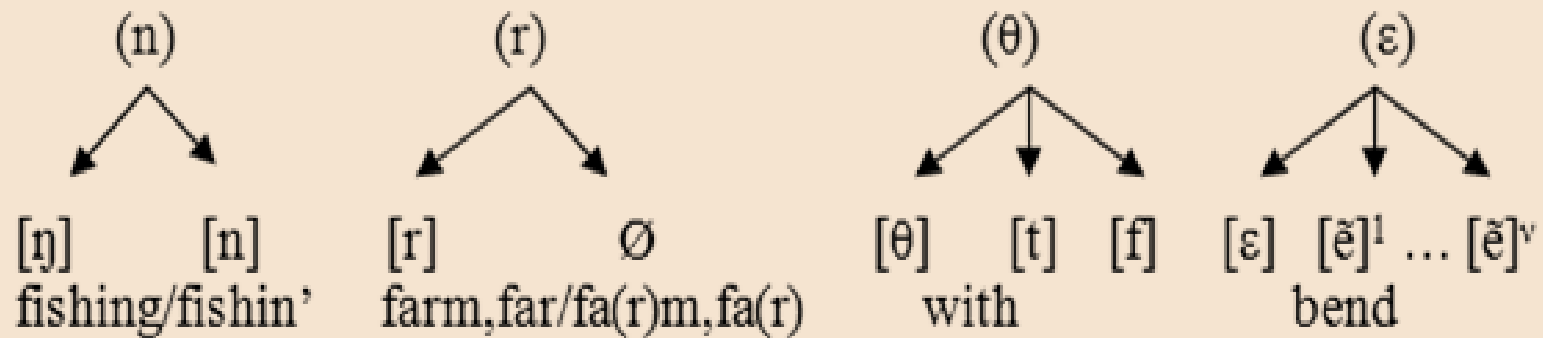
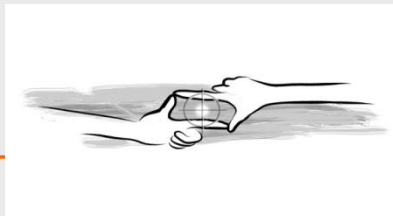
26/3/2025

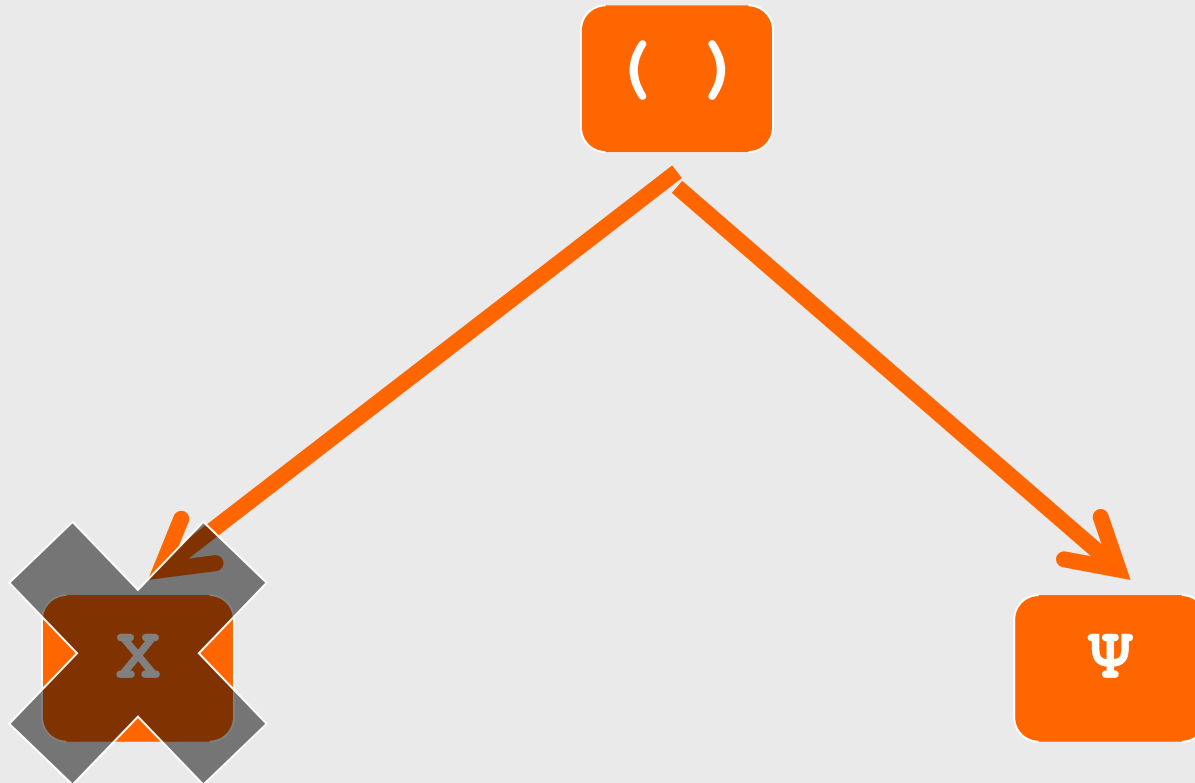

Μεταγλωσσικές
«μεταβλητές»

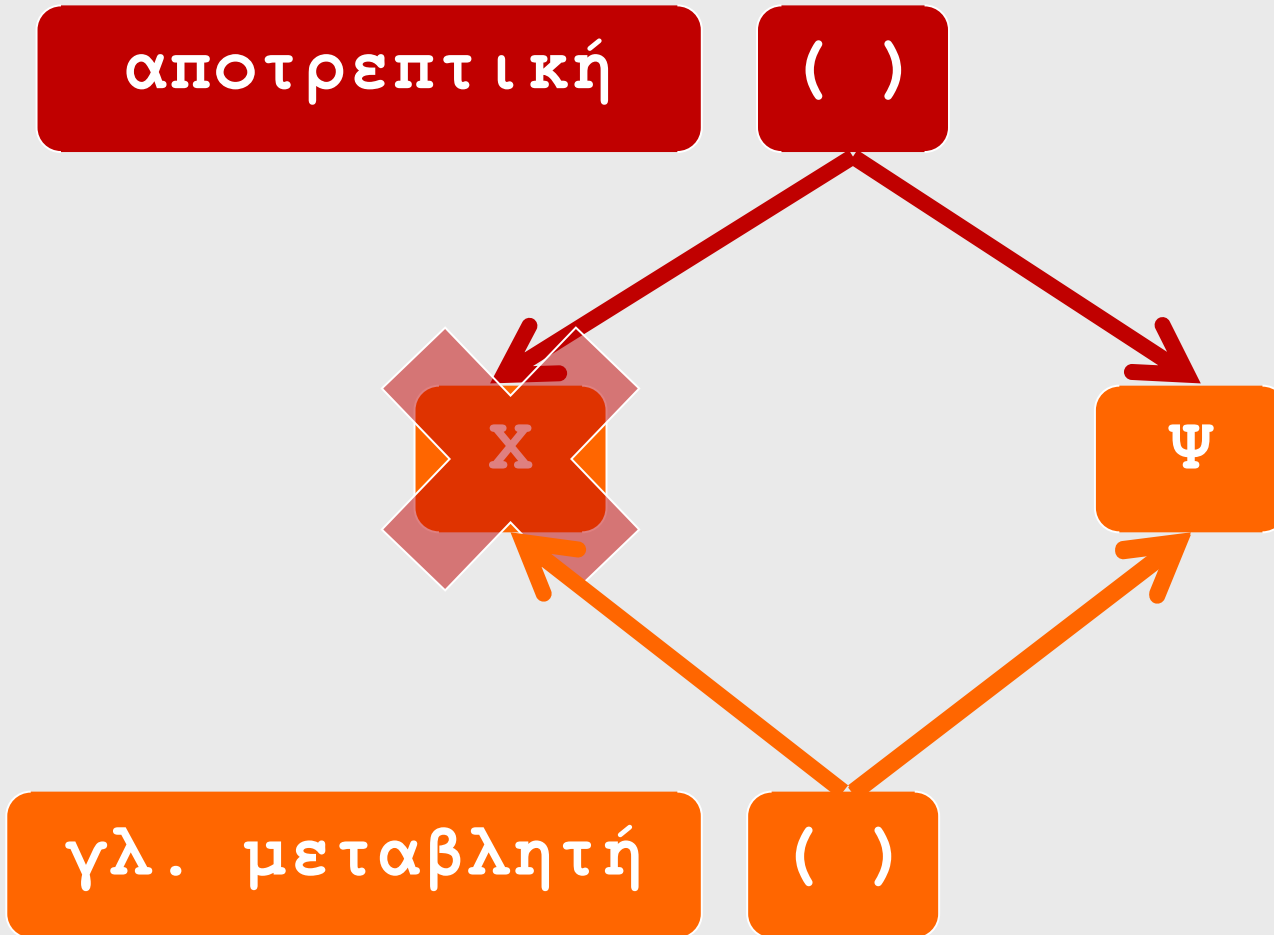
Επανάληψη: Γλωσσικές μεταβλητές

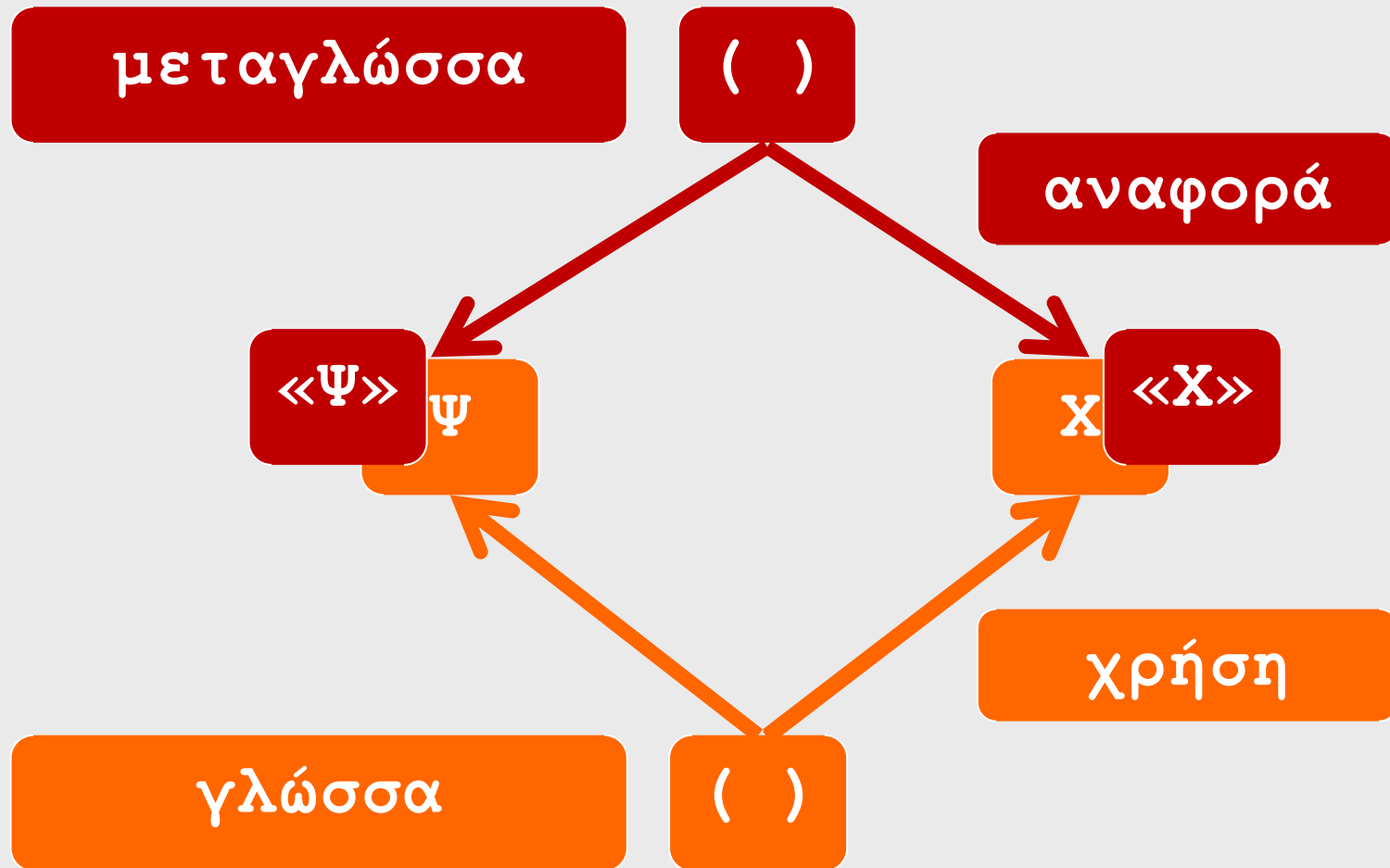
Ρυθμίσεις: Αποτρεπτικές οδηγίες

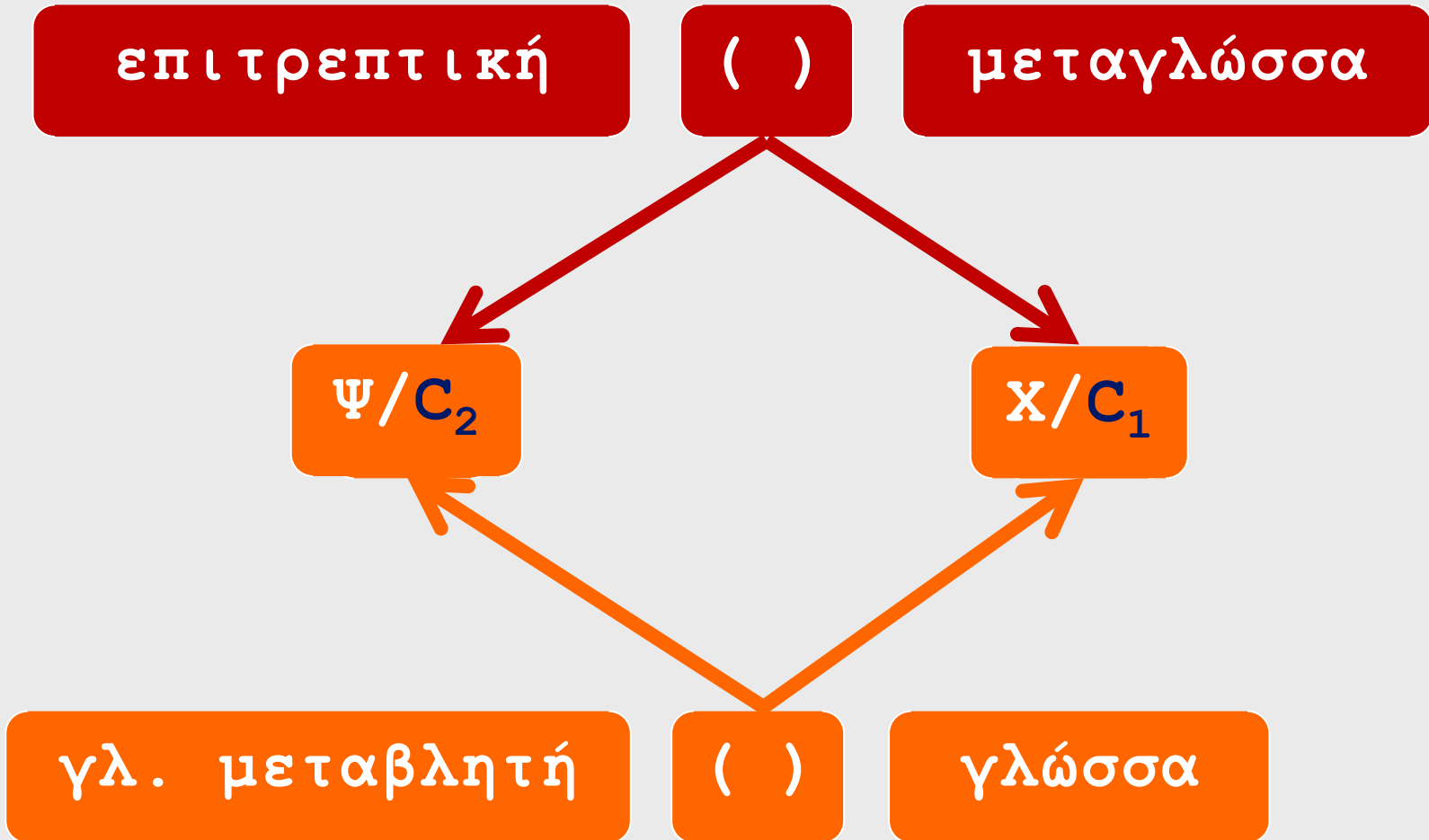
Ρυθμίσεις: Αποτρεπτικές οδηγίες

Γλωσσική (χρήση) vs. Μεταγλωσσική (αναφορά/mention)

Ρυθμίσεις: Επιτρεπτικές οδηγίες

Διορθωτικά ρεπερτόρια: Οδηγοί σωστής χρήσης

- » **ADVICE/ADVISE** "Advice" is the noun, "advise" the verb. When Ann Landers advises people, she gives them advice.
- » **DOUBLE NEGATIVES** It is not true, as some assert, that double negatives are always wrong; but the pattern in formal speech and writing is that two negatives equal a mild positive: "he is a not untalented guitarist" means he has some talent. In informal speech, however, double negatives are intended as negatives: "he ain't got no talent" means he is a lousy musician.
- » **SPLIT INFINITIVES** For the hyper-critical, "to boldly go where no man has gone before" should be "to go boldly. . . ." [...] so many people are offended by split infinitives that it is better to avoid them
- » **ENDING A SENTENCE WITH A PREPOSITION** A fine example of an artificial "rule" which ignores standard usage. The famous witticism usually attributed to Winston Churchill makes the point well: "This is the sort of pedantry up with which I cannot put."

News Usage (Style) Guides

BBC News style guide

Home

A-Z complete guide

Guardian and Observer style guide: A

'Style to be good must be clear. Clearness is secured by using words that are current and ordinary.' Aristotle

- Follow the style guide on Twitter: [@guardianstyle](https://twitter.com/guardianstyle)

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

REVISED AND EXPANDED EDITION

The New York Times

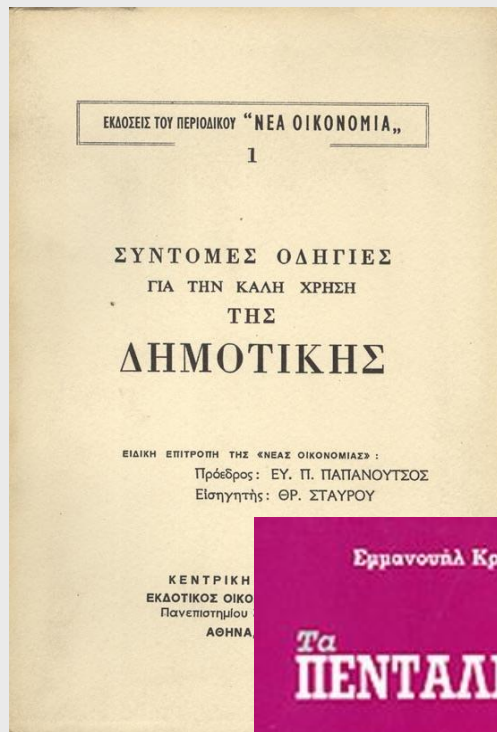
MANUAL OF Style and Usage

THE OFFICIAL STYLE GUIDE

USED BY THE WRITERS AND EDITORS OF THE
WORLD'S MOST AUTHORITATIVE NEWSPAPER

ALLAN M. SIEGAL and WILLIAM G. CONNOLLY

Διορθωτικά ρεπερτόρια: Οδηγοί σωστής χρήσης

Διαμεσολάβηση: Από την ελίτ στο ευρύ κοινό

Εμμανουήλ Κριαράς

Η μεταβλητή (b, d, g) ως δείκτης (Λυπουρλής 1/3)

Ας γίνουμε όμως πιο συγκεκριμένοι.
Ακριβώς στο λέξη που χρησιμοποιήσα μόλις τώρα ο

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΖΑΦΕΙΡΗ

ση
σας

ΕΚΔΟΣΗ

Επιτρεπτικές οδηγίες (περιορισμοί στην ποικιλότητα)

6

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -ως ΚΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΥ ΟΜΟΡΡΙΖΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ (-α)

- **αεροπορικώς** (επίρρημα)
Το καλοκαίρι, που τα πλοία είναι συνήθως γεμάτα, πολλοί προτιμούν να ταξιδεύουν **αεροπορικώς**.
- **αεροπορικά** (επίθετο)
Το γαμήλιο δώρο των γονέων της νύφης στο ζευγάρι ήταν δύο **αεροπορικά** εισιτήρια για τη Νέα Υόρκη.
- **ενδεχομένως** (επίρρημα)
Δεν πήρα καμιά συγκεκριμένη απάντηση στις ερωτήσεις που του έκανα, διότι **ενδεχομένως** προσπαθούσε να καταλάβει τι πραγματικά ήθελα να ακούσω.
- **ενδεχόμενα** (επίθετο)
Είναι δύσκολη υπόθεση. Πρέπει να είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε όλα τα **ενδεχόμενα** προβλήματα.
- **επομένως** (επίρρημα)
Διανέμει προετοιμασθέντες αρκετά για τις εξετάσεις **επομένως**, δεν έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας.
- **επόμενα** (επίθετο)
Το θέμα έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις· γι' αυτό πρέπει να προλάβει πολύ τα επόμενα θέρμη.

Υ/Χ παραλλαγές αντιστοιχίζονται με διαφορετικές γραμματικές κατηγορίες

7

ΖΕΥΓΗ ΟΜΟΡΡΙΖΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ ΣΕ -α ΚΑΙ ΣΕ -ως ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

- **αδιάκριτα**
χωρίς διακριτικότητα, χωρίς ευγένεια
Φέρεται τόσο **αδιάκριτα**, που ανοχλεί τους πάντες.
- **αδιακρίτως**
χωρίς εξαίρεση
Μπορούν όλοι να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό χορού, **αδιακρίτως** ηλικίας.
- **άμεσα**
(τροπ.) χωρίς να μεσολαβήσει κάποιος ή κάτι
Δε χρειάζεται να μεσολαβήσει εσύ· **συνανοήθηκα άμεσα** με τον υπεύθυνο.
- **αμέσως**
(χρον.) τώρα, γρήγορα
Ηρθε **αμέσως** μόλις του τηλεφώνησα.
- **απλά**
με απλό τρόπο, με απλότητα
Μιλώ πολύ **απλά** και έτσι τον καταλαβαίνουν όλοι.
- **απλώς**
μόνο
Δεν έχω τίποτα· είμαι **απλώς** κουρασμένη.

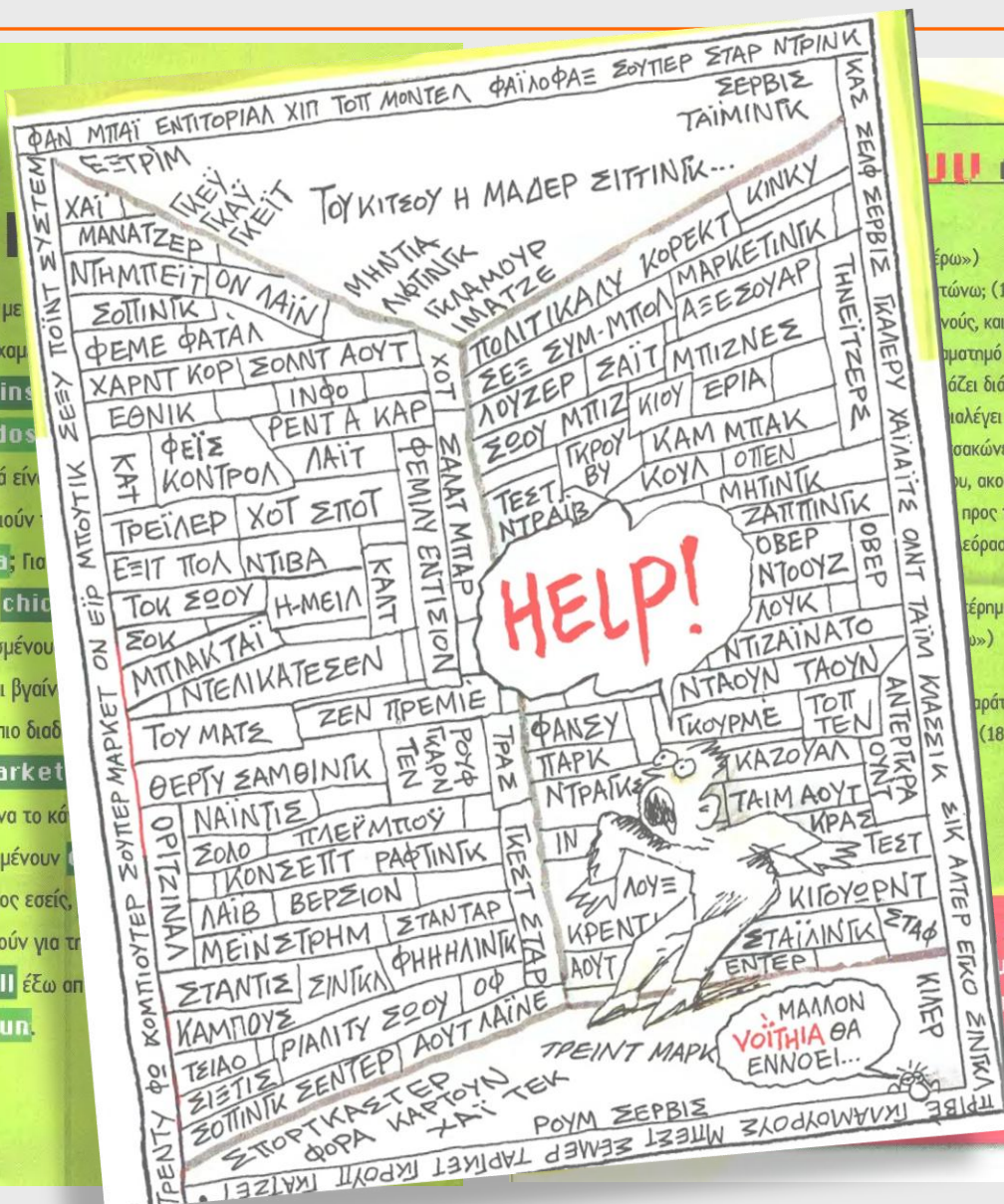
Υ/Χ παραλλαγές αντιστοιχίζονται με διαφορετικές σημασίες

Διορθωτικά ρεπερτόρια στον Τύπο (Μετρώ 1 Φεβρ., 2000)

ΟΜ
ΕΛΛΗ

Αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με
είναι πολύ **trendy** θέμα. Είχαμ
χάνεται η γλώσσα μας; Η **main**
παίρνετε; θα πάθουμε **overdos**
μπορεί να είναι **heavy** αλλά είν
είναι η γλώσσα που χρησιμοποιούν
showbiz και των **media**; Για
μιλάς και καλά ελληνικά. Είναι **chic**
glamour. Δείτε τους καλεσμένους
προσπαθούν **too much** και βγαίν
το **Internet** έχει γίνει το πιο διαδ
ακόμα και η επιστήμη του **market**
των σωστών ελληνικών. Πώς να το κά
'00s, αλλά τα ελληνικά παραμένουν
Target group του θέματος εσείς,
φιλόλογοι...**live**, που μας μιλούν για τη
Ακόμα: τι έδειξε το **exit poll** έξω απ
Το **party** αρχίζει. **Have fun**.

ΤΗΣ ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ

οι λέξεις:

έρω»)
τώνω; (17 «δεν Εέρω»)
νούς, καινοτόμος, τρανταχτός (23 «δεν Εέρω»)
ματημό (22 «δεν Εέρω»)
όζει διάθεση γρήγορα (14 «δεν Εέρω»)
καλέγει το σωστό τρόπο (8 «δεν Εέρω»)
σασκώνεται (18 «δεν Εέρω»)
ου, ακούει τους άλλους (17 «δεν Εέρω»)
προς τα πού θέλω να πάω (10 «δεν Εέρω»)
εόραση, μένω σπίτι (11 «δεν Εέρω»)
έρημα (15 «δεν Εέρω»)
»)»
ράτσα (6 «δεν Εέρω»)
(18 «δεν Εέρω»)

η θάλασσα...
μα είναι να
ποχή που
ιλούμε, ανα-
δια γλώσσα.

σ. 177

Διορθωτικά ρεπερτόρια στον Τύπο

Υ Γλωσσομαχίες • • •

Πώς ετυμολογείται η «διδάσκαλος». Το η «σκέλος» της, βέβαια, είναι από το ρήμα **διδάσκα** δεύτερο όμως. Την απάντηση δίνει ο αναγνώστης μας απ' Ιταλία Ευδοκία Κ. Βαγγέλη **πασταμούλος** που είναι... λοι: —...διδάσκαλος. Μας φε:

«Στις γλωσσομαχίες του 1550 της "P" με τίτλο **Διδασκά...** — και τα εξής: — "Οποιοσδήποτε σε διαφορετικό σύμμετρο αφού διαβάσει όλα σουσύνει ο αγαθός **διδάσκαλος**, παρακαλείται μου γράψει". Και σε άλλο σ' γράφεται: "Εμείς, ως στήλη τα απορρίπτουμε. Αυτά διεφόνουν την ιστορία της γλώσσας..."

Σας γράφω λοιπόν, σ'η ολίγα τινά για τη λέξη «διδάσκαλος» και λόγω απλολογίας **σκαλος**. "Διδάσκαλος 1. / που διδάσκει στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, 2. (γενικότ.). / που διδάσκει, ερμηνεύει ή φωτίζει. ΕΤΥΜ. Από το σκώ". (Λεξικό: Γ. Μπαμπινίκης)

Εάν η λέξη **διδάσκαλος** ται μόνο από το **διδάσκα**, ερωτάται, πού βρέθηκαν στοιχεία (= γράμματα): α. Άρα το μέρος -αλος της **διδάσκαλος**, επειδή δεν παραγωγική κατάληξη, η χεται από κάποια άλλη. Αλλά ο **διδάσκαλος** και στη χρία εποχή και στη σύγχρονη **διδασκαλία** λέγονταν οι τρεις παραστάσεις στην Αθήνα — **Δημοδιδασκαλία** γόταν προ ολίγων ετών ο διλόος — ήταν ο **διδάσκαλος** Πολλών, του Δήμου, του Λέων λοιπόν, πος η δεύτερη ξη είναι **Λαός**. **Διδάσκω** + = **Διδάσκω** -λαος = **Διδάσκω** (με μετάθεση του α), όπως ρηπου, και ο **φύλ-άνθρωπος**

Ε. Προσεχώς, προτίθεσασχοληθώ με τις λέξεις: **σκώ**, **στήλη** και **ιστορία**...

Εμείς θα θυμηθούμε, α τη ρήση των Ιταλών: **se vero, è ben trovato** (= αν δεν είναι

ΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

► **Ακούστηκε:** Από το ΦΠΑ διαφεύγουν 1,5 δισεκατομμύρια τον χρόνο.

Το λάθος: Μόνο στον... παράδεισο συμβαίνουν αυτά.

Το σωστό: 1,5 τρισ. δραχμές τον χρόνο!

► **Ακούστηκε:** Ο παπάς των παλιοημερολογιτών.

Το λάθος: Τρία πουλάκια κάθονταν...

Το σωστό: Παλιοημερολογιτών.

► **Ακούστηκε:** Εδώσε και πήρε το ευχέλαιο αυτές τις μέρες.

Το λάθος: Ναι, στην Κορώνη βρέχει λάδι και στην Καλαμάτα σύκα...

Το σωστό: Οι ευχές, το ευχολόγιο ήθελε να πει, ποιος ξέρει...

► **Ακούστηκε:** Η ορθοπεδική σήμερα κάνει θαύματα...

Το λάθος: Γι' αυτό και συ την τσάκισες τη γλώσσα!

Το σωστό: Η ορθοπεδική...

► **Ακούστηκε:** Ηρθαμε δεύτεροι μεταξύ των πρώτων...

Το λάθος: Καλά, εσένα σε χρειάζεται η στατιστική επιστήμη.

Το σωστό: Δεύτεροι και τα υπόλοιπα εκ του περσισού.

ΜΙΚΡΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ

ΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

► **Ακούστηκε:** Η πλειοψηφία των αντικειμένων...

Το σχόλιο: Φαίνεται θα άρχισαν να ψιφίζουν και τα αντικείμενα!

Το σωστό: Η πλειονότητα...

► **Ακούστηκε:** Η κατάσταση προχωρά με χωρίς περιορισμούς...

Το σχόλιο: Αυτό μάλιστα, είναι λεκτικό κατόρθωμα!

Το σωστό: Χωρίς, σκέτο...

► **Ακούστηκε:** Εμείς θέλουμε να σας καθησιγάσουμε...

Το σχόλιο: Ποιος είπε ότι δεν υπάρχουν σήμερα γλωσσοπλάστες;

Το σωστό: Καθησυχάσουμε...

► **Ακούστηκε:** Ο αποπεμπόμενος πρώην υπουργός...

Το σχόλιο: Χμ, μια αποπομπή σου χρειάζεται...

Το σωστό: Ο αποπεμφθείς...

► **Ακούστηκε:** Πέντε διεκδικούν την κατασκευή του προαστικού...

Το σχόλιο: Αμάν πια, ας το μάθουν επιτέλους...

Το σωστό: Πρόσαστικός...

«Αυτό δεν σου αφορά!»

εβαλούς μου προς αυτούς» —όποτε πρέπει να δάλοχε και πρόθεσι. Μα κοροϊκεύουμε ώρα;

«Λίμονο, να. Δεν είναι δικό σου το παράδειγμα αυτό και εν τω δύνει τωσίο. Διαβάτε:

«Η χρήση *αφορά* σε είναι λογόγρη και πιο προσεγμένη: [...] *αφορά* στους *καταρτίους* της *καταρτίσεως*. Το *αφορά* στην περίπτωση αυτή διαφέρει την αρχή του σύνταξης, όταν σημαίνει "η και το *αποβλέπει* σε ή *αποκοπώ* σε. Τώρα που έρχομαι να ημάνει *αποφράσσει* σε, μπορεί η και το σε (*έδω* με τις προμήνι, *εσένα* κλπ.) *δεν αφορά* *εχωρά* τους *καταρτίους* του *Κα* (*καρτί* το σε) εμφανίζεται κομμη και περισσότερο κομμη-

ας» — γρηκό τύπο: πόσο «επισημα» *καταρτίσεως*, ώστε να απαιτη *προσεγμένη* σύνταξη, με πόσο «καθημερινή» οι «καρτί» ώστε να ικος επιρρέπει να α-τι σε;

μα, πάντως: σκόλο στο σκεπώ, το μόνο από τα νεότερα λεξο-σο-Φοιρέση, Κρησά, Ιερόμα-ισοι επιμένει στη σύνταξη με απτήν την επισημασιολογία η προσεχική διαπίπωση, που δίκαια και την αντικειμενικά, τον ανθρώπινο, ότι «σήμερα *ε-ναμύρεται* σε», δεν ιος κάνει *ισορροπία* την «καταρτίσεως» *εσέ* μπορεί να χρησιμοποιείται και κατά την κωστήση δηλαδή, *ε-καρτί*, φρόντισε όμως γ' από αρχή το μάτι, να δίκαια την κωστήση, ότι «η χρήση *αφορά* σε σημαίνει: «Όσο πιστό...» — με άλλο. Κανένας δεν θα επι-να να διακρίνει αν η επίθεση, λή «κατάγει από μακριά, από τις κυβερνητικούς καταρτίους, η γρηστί ή οσ, για θέμα σπίν-νικησίου στην πορεία του *έ-δω* ή να ημ δάλει σε. Ποδό-α, παιζόμε κα *έδω*, στο γλωσ-τίς φωνήες πάντοτε απ' την α-κά του ομάδα.

της Η. Χάρης είναι επισημασιολογική εκδόσεων και μεταφραστική.

Διορθωτικά ρεπερτόρια στον Τύπο

Συνηθισμένα λάθη στη χρήση της Γλώσσας

Συνηθισμένα ορθογραφικά λάθη σε συνηθισμένες λέξεις:

- Όχι “μιά” ούτε “δυό”. Τα σωστά: **Μία, μια** (=μιά),
- **Εννιά, εννέα, εννιακόσια**, εννιακοσιοστός αλλά
- **Τριάντισι** χρόνια, **τρεισήμισι** μέρες (όχι τρεισήμισι χρόνια”).
- Οι τύποι της ερωτηματικής αντωνυμίας **ποιος** είναι ποιους κ.λπ.
- **γι’ αυτό** (και όχι: γιαυτό)
- **απ’ ό,τι** (και όχι: απ’ ότι ούτε από ό,τι)
- **καθότι** ή **καθ’ ότι** (και όχι: καθ’ ό,τι)
- **οτιδήποτε** (και όχι: ο,τιδήποτε)
- **καθένας**, καθεμιά (και όχι: κάθε ένας, κάθε μια)
- **μ’ εμένα**, μ’ εσένα κλπ (και όχι: με μένα, με σένα)
- **παρ’ όλα** αυτά (και όχι: παρόλα αυτά). Αλλά **παρ’**
- **διά** (και όχι: δια [είναι δισύλλαβη]). Αλλά: **για**
- το **ειδωλό** του κατηγορουμένου (και όχι: το ειδώλ)
- **πληροίς**, πληροί (και όχι: πληρεί)
- **κάθιδρος** (και όχι: κάθιδρος)
- **ανήκε** και όχι (*προς Θεού*) **άνηκε**
- **παρεπιπτόντως** (και όχι: παρεπιτόντως)
- **βραδιά**, βραδιάζει, βραδινός, αλλά **βράδυ**
- ο **μυς**, **οι μύες**, τους **μυς** (και όχι: οι **μυς**, τους **μύς**)
- ο **ιχθύς**, οι **ιχθύες**, **τους ιχθύς** (και όχι: οι **ιχθείς**, τους **ιχθείς**)
- όροφος αλλά **διώροφος**, τριώροφος, πολυώροφος

lavart

1. Οι τουλάχιστον 2000 αρχαϊστικές φράσεις και λέξεις που χρησιμοποιούμε στο γραπτό και προφορικό λόγο δεν αλλάζουν και δεν τις τοποθετούμε μέσα σε εισαγωγικά.

Μερικές από αυτές είναι: *εν πάση περιπτώσει, συν τοις άλλοις, και ούτω καθ’ εξής, εκ του σύνεγγυς, εν κρύπτω και παραβύστω, χάριμα ιδέσθαι, εν τω μεταξύ, παραδείγματος χάριν, εξ άλλου, εκ των ων ουκ άνευ, αυτός καθ’ εαυτόν, εκ προοιμίου, τοις μετρητοίς, αφ’ ενός μεν – αφ’ ετέρου δε, υπ’ όψιν, φερ’ ειπείν, εν γένει, αυθωρεί και παραχρήμα, ειρήσθω εν πάροδο, τύποις, είθισται, τιμής ένεκεν, εφ’ όρου ζωής, εν κατακλείδι, εν μέρει, επί πληρωμή, λίαν καλώς, εν ριπή οφθαλμού, κοινή συναινέσει, αβρόχοις ποσίν, εν γνώσει, εξ αιτίας κλπ. Ορισμένες φράσεις γράφονται στη δημοτική σε μία λέξη: εξαιτίας, εξάλλου, αφενός, υπόψιν κλπ.*

2. Προτιμούμε τις ελληνικές λέξεις και εκφράσεις αντί των ξένων, όταν υπάρχουν ελληνικές αντιστοιχίες.

Ρισκάρω (διακινδύνευα), μοντάρω (συναρμολογώ), καριέρα (σταδιοδρομία), σαμποτάζ (δολιοφθορά), ίματζ (εικόνα, εντύπωση), πρεστίτζ (κύρος), γκλάμουρ (σαγήνη, αίγλη), σνόμπαρα (περιφρονώ, υποτιμώ), μίτινγκ (συνάντηση), κουλ (ψύχραιμος), πρες ρουμ (αίθουσα τύπου), πρες κόνφερεανς (συνέντευξη τύπου), σπόνσορας (χρηματοδότης, χορηγός), τιμ (ομάδα), πρότζεκτ (έργο, μελέτη), ντιζάιν (σχέδιο), τάιμινγκ (συγχρονισμός) κλπ.

3. Προτιμούμε να αποφεύγουμε αγγλικές λέξεις ελληνικής προέλευσης, όταν οι αντίστοιχες ελληνικές έχουν διαφορετική σημασία.

(π.χ. φανταστικός: ο της φαντασίας, τρομερός: ο προξενών τρόμο, και όχι καταπληκτικός, υπέροχος, που σημαίνουν οι αγγλικές fantastic, terrific). Επίσης, δε μεταφράζονται αγγλισμοί: δώσε μου το πιάτο (και όχι: πέρασε μου το πιάτο), απευθείας μετάδοση (και όχι: ζωντανή μετάδοση), κάνω λάθος (και όχι: είμαι λάθος), θα σου ξανατηλεφωνήσω (και όχι: θα σε πάρω) πίσω).

4. Πτώσεις επιθ. σε -ής/ης

ο/η διεθνής, του/της διεθνούς, τον/τη διεθνή, το διεθνές, τα διεθνή, ο/η συνήθης, του/της συνήθους, τον/την συνήθη, το

Νέα διορθωτικά ρεπερτόρια: Μιμίδια

Καλό παιδί
αλλά λέει
ανσασέρ

hysteria.gr

@Kevin64

Ωραίο παιδί αλλά με
είπε "ενδιαφέρων
κοπέλα"

hysteria.gr

@tzenak

ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ
ΜΑΝΤΟΛΕΣ

mantoles.net

ΚΑΙ ΕΠΕ

@ioanna_

Αλλαγή στα πρότυπα: Γραμματικό → Φρασεολογικό

ΜΙΚΡΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ

	Μαργαριτάρια	Γλωσσομαχίες	Μικρά Γλωσσικά
Ιδεολογία της ενιαίας γλώσσας	-	Ναι	Όχι
Ιδεολογία του δημοτικισμού	-	Ναι (;)	Ναι
Ανοχή στα αρχαϊστικά στοιχεία	Ναι (;)	Ναι	Όχι
Υπεράσπιση του μονοτονικού	-	Ναι	Ναι
Προτεραιότητα στον γραπτό λόγο	Όχι	Ναι	Ναι (;)
Καθαριστική στάση	Όχι (;)	Όχι (;)	Ναι (;)
Ανοχή στη γλωσσική ποικιλία	-	Ναι (;)	Όχι (;)
Κριτήριο ορθοέπειας	Ναι	Ναι	Ναι
Απόλυτη διάκριση σωστού-λάθους	Ναι	Ναι	Ναι
Κριτήριο καλλιέπειας	Όχι	Όχι	Ναι
Αισθητική της ομοιομορφίας	-	Ναι (;)	Ναι (;)
Λεξικό-Φρασεολογικό πρότυπο	Ναι	Ναι	Ναι
Γραμματικό-Μορφολογικό πρότυπο	Όχι	Ναι	Όχι
Ιστορικό-Ετυμολογικό πρότυπο	Όχι	Ναι	Όχι

καλούς μου προς αυτούς»
...πρέπει να δώσουμε και
...Μα κοροϊδεύουμε
...
...μόνο, να. Δεν είναι δικό
...το πρόβλημα αυτό και
...αυτή διάλεξη ποια. Λισό-

...αφορά σε είναι λογό-
...και πιο προσεγγίσει [...]
...αί στους τερασμούς της κο-
...... Το αφορά στην πε-
...αση αυτή διατηρεί την αρ-
...... σύνταξη, όταν σήμανε
...και το αποβέβη σε ή απο-
...... σε. Τώρα που έφτασε να
...... αναφέρεται σε, μπορεί
...... να το σε (όπως με τις προ-
...... ενόα κλπ.): δεν αφορά ε-
...... τους τερασμούς του Κο-
...... (το σε) εμφανίζεται κο-
... και περισσότερο κοθιμο-

...... τόσο «επιτόμιο»
...«βερνίκι», άρα να απαι-
...... προσεγγίσει» σύνταξη, με
...... «καθημερινά» οι «καρι-
... να τους επιτρέπεται να α-
...:

...... πάνω: σάλιο στο σκεύος
...μόνο από τα νεότερα λεξι-
...«Φοράκι, Κραρά, Ιδρύμα-
... επιτρέπεται στη σύνταξη με
... την την επεκταμένη λογική
...... προεκτετατική διατύπωση, που
... και την αντικειμενική.
...... (αυτόθρο, ότι «σήμερα έ-
...... μέτα σε», δεν του κάνει
...... στο την «κανόνιστο» έστω
...... ορεί να χρησιμοποιείται και
...... παρακώρυπος δηλαδή, έ-
.... Φρόντισε όμως γ' αυτό
...... το μάτι, να δώσει τη μαγι-
.... ότι «η χρήση αφορά σε
.... «Οσοι πιστοί...»
...... Κανένας δεν θα επι-
...... να διακρίνει αν η επίθεση,
.... από μακριά, από
.... κυβερνητικούς χειρισμούς,
.... ή όχι, για θέμα ασπί-
.... στην πορεία του έ-
.... να μη βάλει σε. Ποδό-
.... κα εδώ, στο γλωσ-
.... πάντα απ' την α-
.... του ομάδα.

... ... Χάρης είναι επιμελητής
... ... κλάσεων και μεταφραστές

τη ρήση των Ιταλών: se non è vero, è ben trovato (=αν δεν είναι
4
... ... ετυμολογία μιας λέξης, γνω-
... ... οτού κυρίου ονόματος που απ

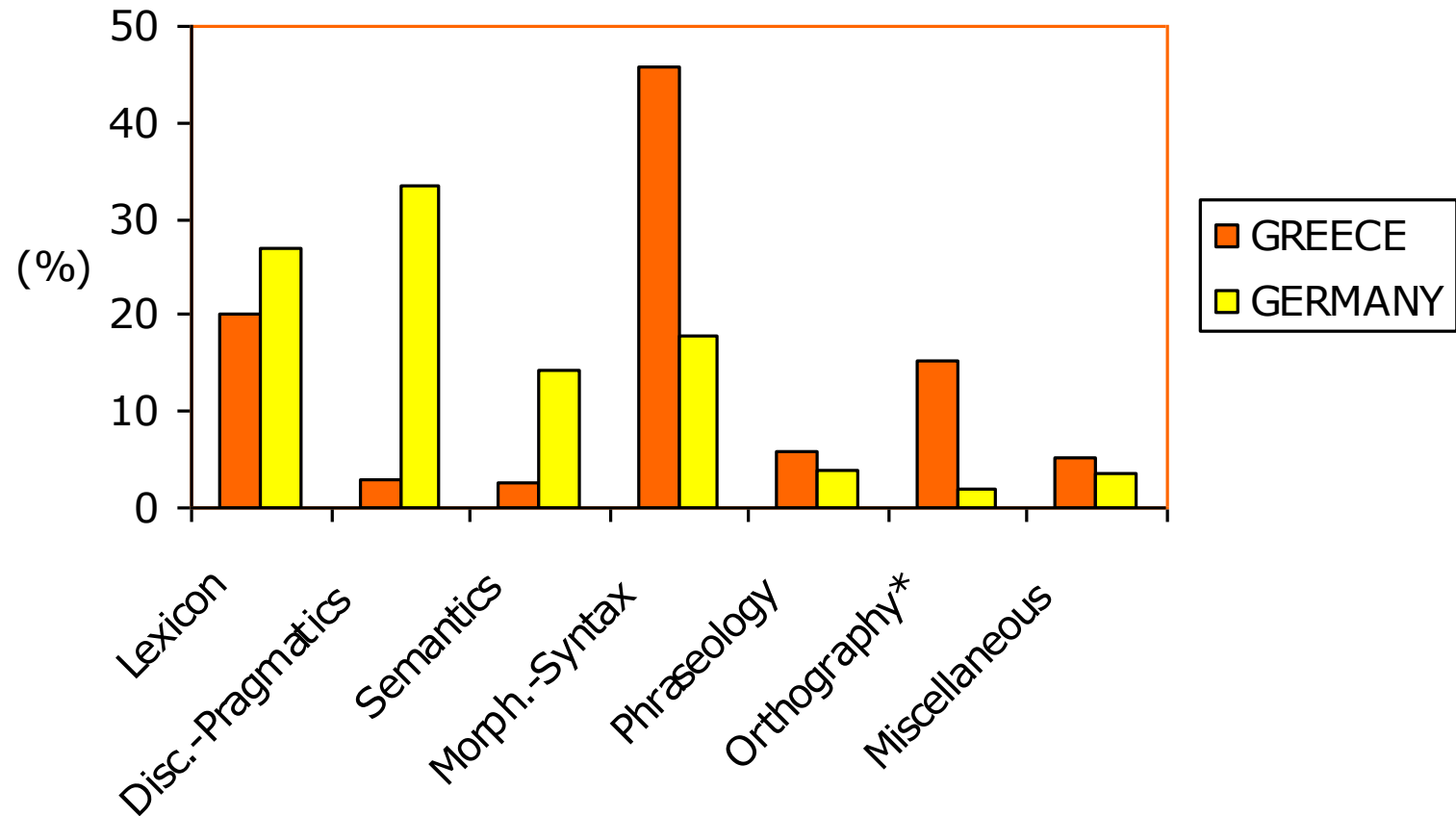
«Αυτό δεν σου αφορά!»

... ... ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ

Σύγκριση ρεπερτορίων (Ελλάδα - Γερμανία)

»

»

► foreignisms: 25 (4%)

Moschonas & Spitzmüller 2010

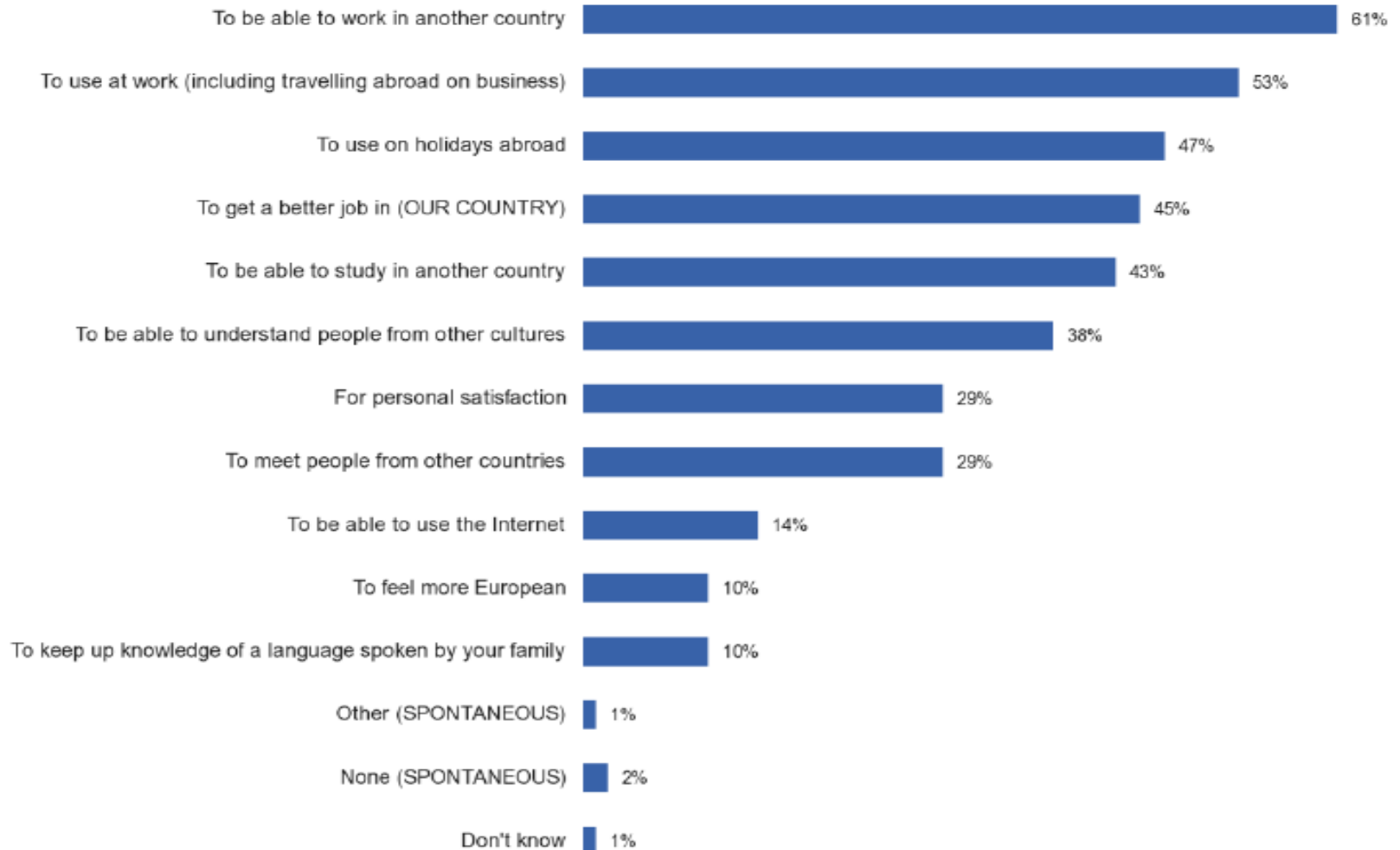
Γλωσσικές
στάσεις

2. Γλωσσικές στάσεις (attitudes): Ορισμοί

- » «Affect for or against a psychological object»(Thurstone, 1931)
- » «A learned disposition to think, feel and behave towards a person or object in a particular way»(Allport, 1954)
- » «A construct, an abstraction ... an inner component of mental life ... [expressed in] stereotypes, beliefs, verbal statements or reactions, ideas and opinions, selective recall, anger or satisfaction» (Oppenheim, 1982)
 - ▶ Γνωστικό (cognitive)
 - ▶ Συναισθηματικό (affective)
 - ▶ Βουλητικό (conative)

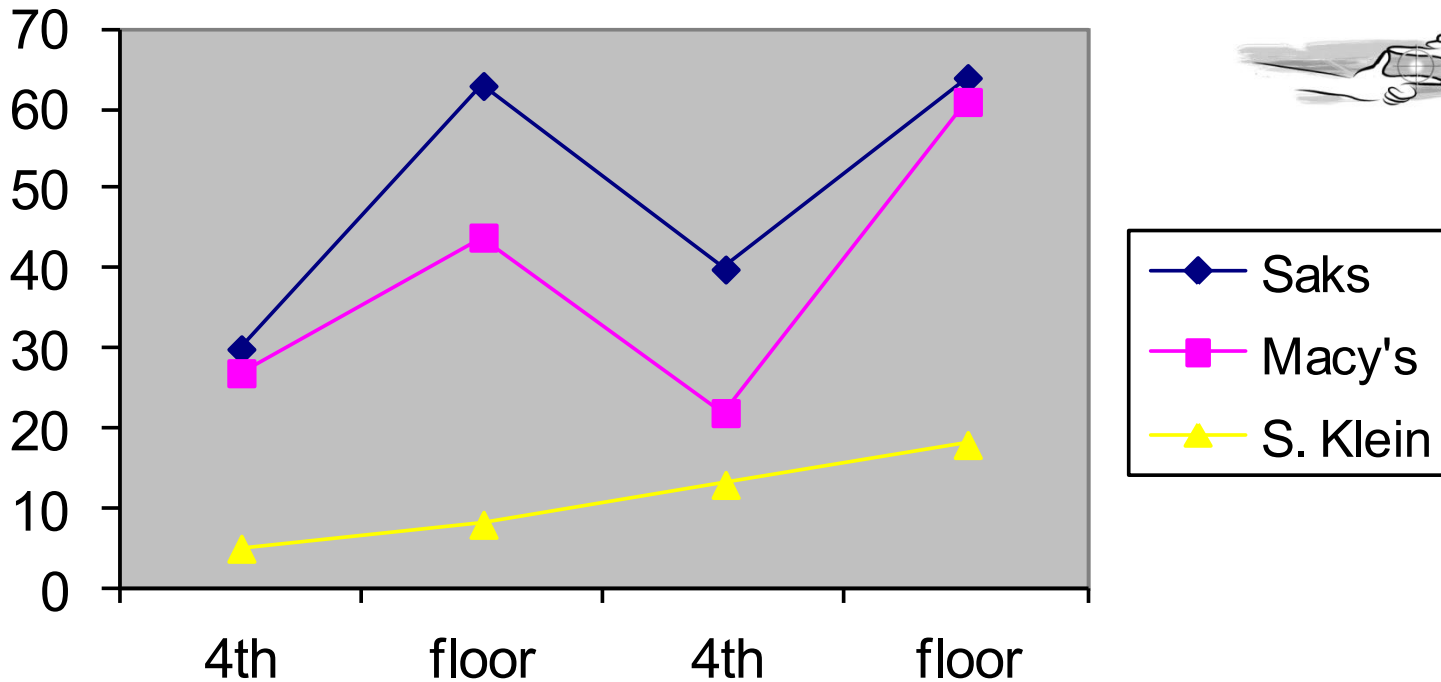
Ερωτηματολόγιο: Πολυγλωσσία (Special Eurobarometer 386, 2012)

QE2. In your opinion, what are the main advantages of learning a new language?

Εξαρτημένες – ανεξάρτητες μεταβλητές

Percentage of all (r-1) by store for four positions

- dependent variable: a linguistic variable;
- independent variable: social groups; ideologies

W. Labov, "The Social Stratification of (r) in NY City Department Stores"

Εξαρτημένες – ανεξάρτητες μεταβλητές (matched-guise)

Ανεξάρτητη μεταβλητή:

4 δίγλωσσοι διαβάζουν μια παράγραφο
στα αγγλικά και στα γαλλικά
= 8 παράγραφοι

Εξαρτημένη μεταβλητή:

Height, good looks, leadership, sense
of humour, likeability, intelligence,
religiousness, self-confidence,
dependability, kindness, entertaining,
ambitious, sociable character

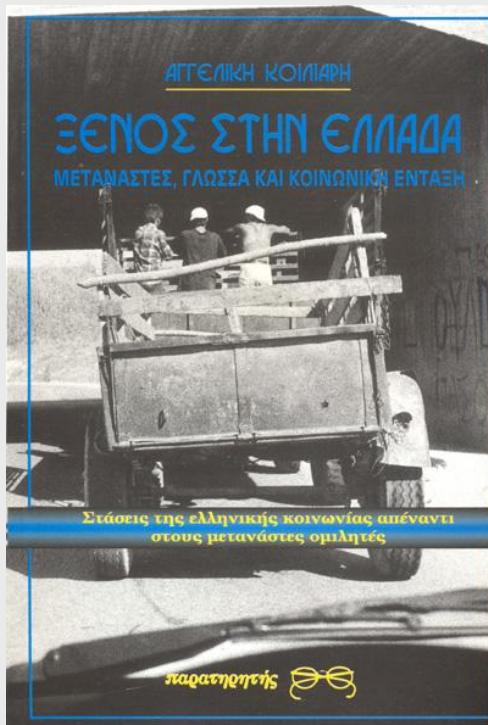
- Στις μελέτες μεταβλητότητας, η γλωσσική μεταβλητή είναι η **εξαρτημένη** μεταβλητή.
- Στις μελέτες γλ. στάσεων, η γλωσσική μεταβλητή είναι η **ανεξάρτητη** μεταβλητή!

Matched-guise (Εναρμονισμένες αμφιέσεις): diglossia (διγλωσσία)

	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ	Υ	Χ	F-RATIO / Z-TEST	P
ΚΥΡΟΣ	Ευφυΐα	4.79	4.78	Z=0.074	p>0.05
	Αυτοπεποίθηση	5.05	4.89	F188, 194=1.78	p<0.05
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	Φιλικότητα	3.69	4.54	Z=5.55	p<0.05
	Αξιοπιστία	4.47	4.87	F189, 196=1.42	p<0.05
	Προοδευτικότητα	2.81	4.45	F187, 195=1.39	p<0.05
	Καλή χρήση	4.43	4.82	F189, 195=1.44	p<0.05

Μαρία Αραποπούλου, «Δημοτική, καθαρεύουσα και οι στάσεις των νέων» (1998)

Ξένος στην Ελλάδα

- 1 -

Τα αυτονόητα του ρατσισμού και οι κοινοτοπίες του αντιρατσισμού

Του Σπύρου Μοσχονά*

Αγγελική Κουλιάρη: Ξένος στην Ελλάδα: Μετανάστες, γλώσσα και κοινωνική ένταση. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1997. 94 σελς.

Επίφοβο, τρομακτικό στο ρατσισμό είναι το αυτονόητό του. Ποιος διέρρηξε το διπλανό διαμέρισμα; Μα φυσικά Αλβανοί. Η φυσικότητα αυτής της απάντησης δεν προκύπτει από το γεγονός ότι κάποιος — οι ρατσιστές — «χρησιμοποιούν τη δύναμή τους για να εξαναγκάσουν κάποιους άλλους σε αθέμιτη μεταχείριση». Ούτε από το γεγονός ότι κάποιος — οι «ξενόφοβοι» — «απροβάλλουν τους φόβους τους σε συγκεκριμένες ομάδες ή άτομα», όπως θα έλεγε η Αγγελική Κουλιάρη. Ο ρατσισμός λειτουργεί ως *σπillover* αίσθημα, ειδικότερα ως τρόπος ενδυνάμωσης του «εθνικού αίσθηματος», ως ιδεολογία, ακριβώς επειδή δεν έχει επίγνωση των άρρητων παραδοχών του, ως εξαρτημένο αντανακλαστικό, ακόμα και εκείνων που πασχίζουν να μην εξαρτηθούν. Λειτουργεί ως μέσο ταξικών διακρίσεων, κυρίως διαφοροποίησης των κατώτερων τάξεων από μια προλεταριοποιημένη κοινωνική ομάδα, την ομάδα των «ξένων». Λειτουργεί ως στυγή εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Λειτουργεί ως άλλοθι. Λειτουργεί, τέλος, ως «ευρετική διαδικασία», και, δυστυχώς, ως ευρετική διαδικασία που ενίοτε επιτυγχάνει: αν θέλετε τον ένοχο, ψάξτε τον στους Αλβανούς. Αν δεν ήταν όλα αυτά συγχρόνως, ο ρατσισμός δεν θα είχε τύποτα το αυτονόητο. Άρα, τίποτα το τρομακτικό.

Το βιβλίο της Αγγελικής Κουλιάρη Ξένος στην Ελλάδα θέλει ν' αποδείξει κάτι απλό, σχεδόν αυτονόητο: ότι η στάση μας απέναντι στους συνομιλήτές μας, ειδικότερα απέναντι στους ξένους, ποικίλλει ανάλογα με τη γλώσσα και την προφορά τους. Η

* Ο Σ. Μοσχονάς είναι Λέκτορας Γλωσσολογίας στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η «προτιμώμενη εκφωνήτρια». Οι αμφιέσεις

guise (2).mp4

guise (3).mp4

guise (4).mp4

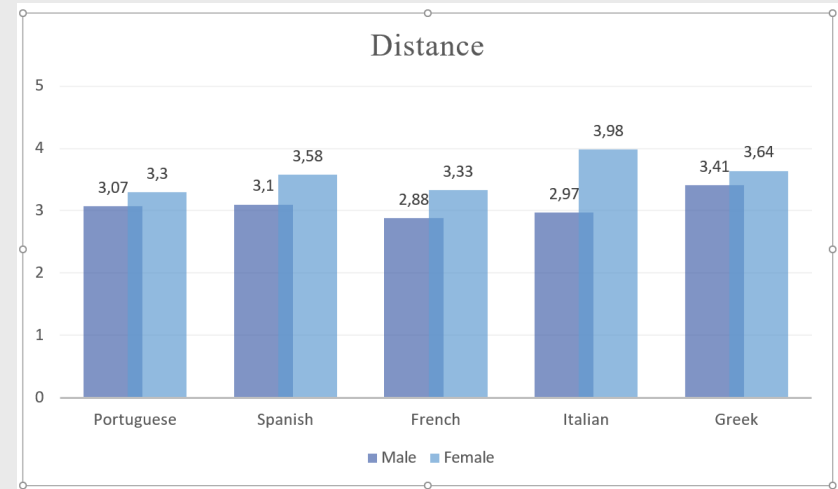
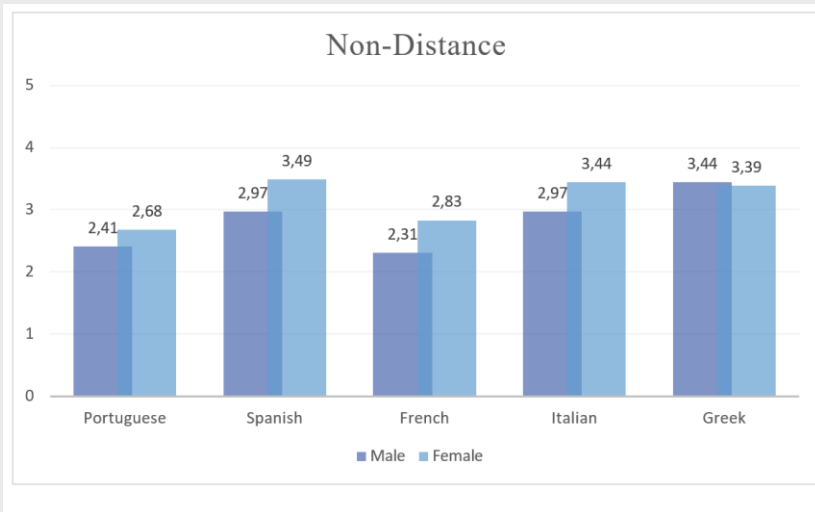

guise (5).mp4

guise (1).mp4

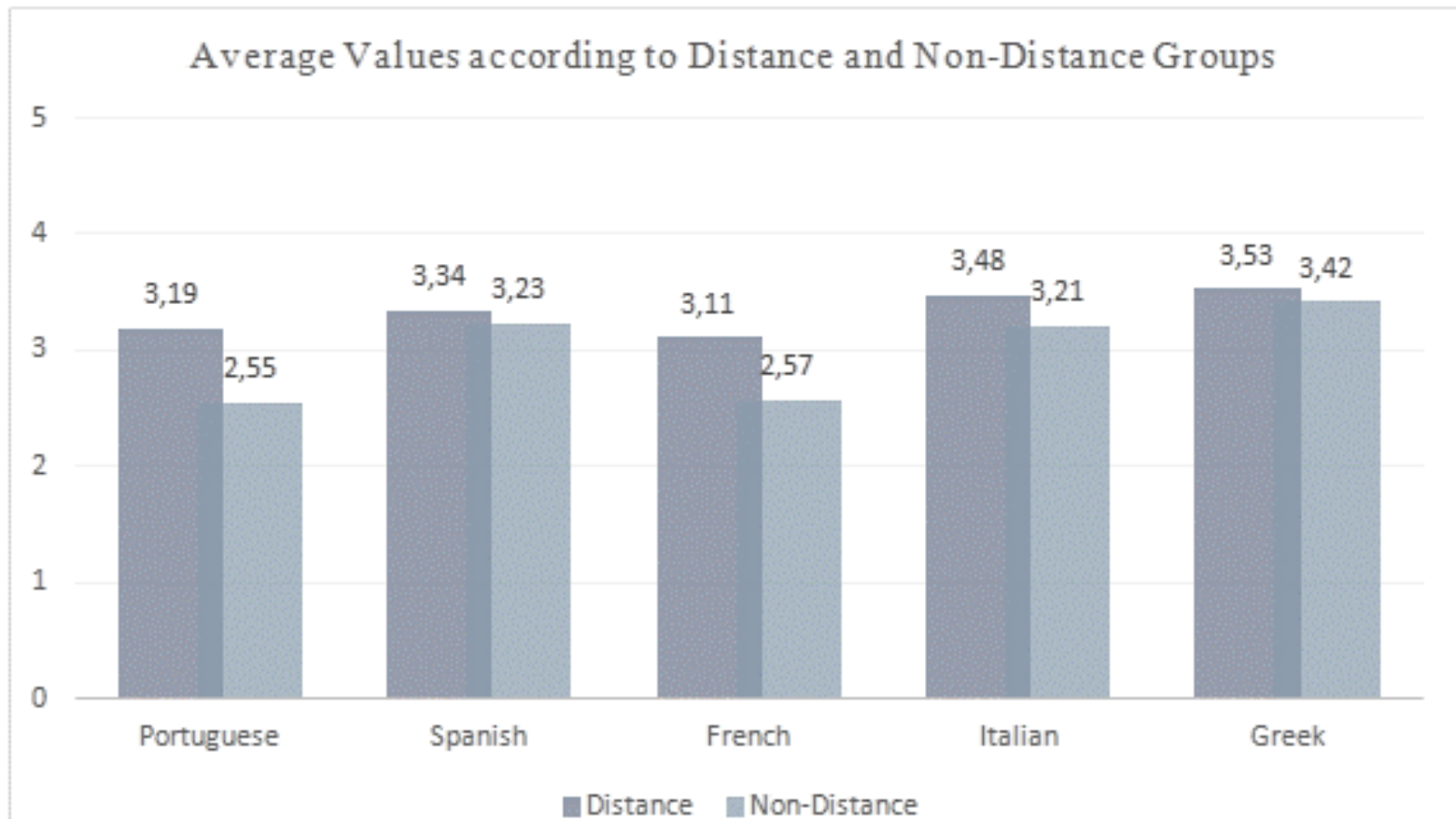
The person speaking is...	Very little					A lot
Funny	1	2	3	4	5	
Attractive	1	2	3	4	5	
Friendly	1	2	3	4	5	
Self-confident	1	2	3	4	5	
Polite	1	2	3	4	5	
Tall	1	2	3	4	5	
Trustworthy	1	2	3	4	5	
Ambitious	1	2	3	4	5	
Efficient	1	2	3	4	5	

Beatriz Jorge, Carmen Grandío, Margarida Cruz,
Sara Marques

Η «προτιμώμενη εκφωνήτρια». Αποτελέσματα

Η «προτιμώμενη εκφωνήτρια». Αποτελέσματα

Beatriz Jorge, Carmen Grandío, Margarida Cruz,
Sara Marques

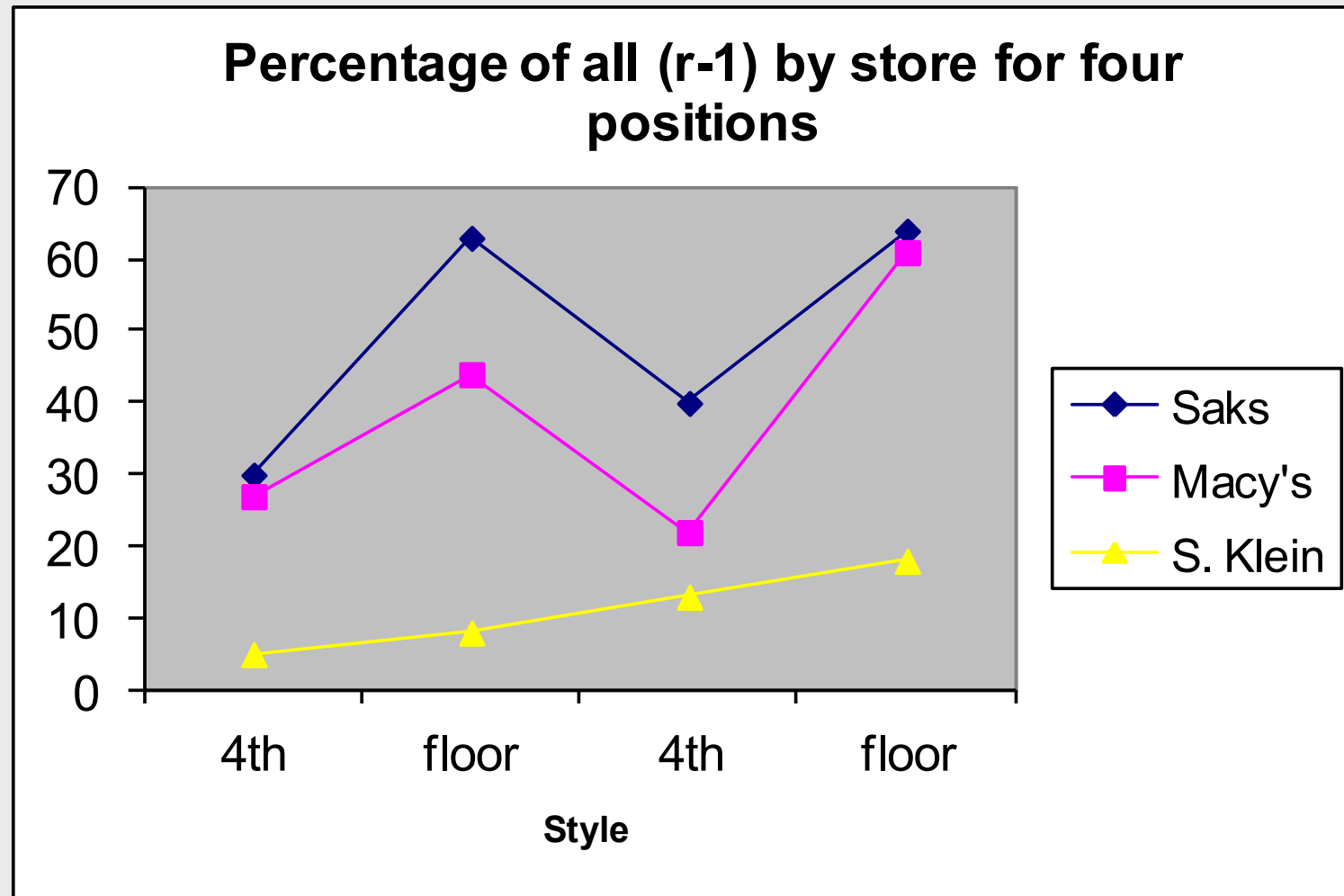

Γλωσσικές
ιδεολογίες

3. Ιδεολογίες - Βασικές έννοιες

- » Γλωσσικές στάσεις (language attitudes)
- » Γλωσσικές ιδεολογίες (language ideologies)
 - ▶ Ιδεολογίες στη γλώσσα
 - ▶ Ιδεολογίες για τη γλώσσα
 - ▶ «Λαϊκές» ιδεολογίες
 - ▶ Γλωσσολογικές ιδεολογίες

Μελέτες γλωσσικών στάσεων
Αντιληπτική διαλεκτολογία (D. Preston)
Γλωσσικά ζητήματα (Σ. Μοσχονάς)

W. Labov, "The Social Stratification of (r)
in NY City Department Stores"

Παραδείγματα (2/9)

» Οι Κύπριοι ομιλητές θεωρούν αυτούς που μιλούν την κοινή «περισσότερο

- > ελκυστικούς,
- > φιλόδοξους,
- > έξυπνους,
- > ενδιαφέροντες,
- > μοντέρνους,
- > φερέγγυους,
- > ευχάριστους,
- > μορφωμένους»

αλλά «όχι περισσότερο

- > ειλικρινείς,
- > φιλικούς,
- > ευγενικούς,
- > ούτε με περισσότερο χιούμορ»

A. Papapavlou, «Attitudes towards the Greek Cypriot Dialect: Sociocultural Implications» (1998)
matched-guise technique
(τεχνική
εναρμονισμένων
αμφιέσεων)

Παραδείγματα (3/9)

«Οι πρόωρες εκλογές αποτελούν κατά κανόνα **προνομίαν** της **κυβερνώσης** πλειοψηφίας. Το **κυβερνών** κόμμα, δηλαδή η ηγεσία του, κρίνει ότι η πολιτική συγκυρία είναι **υπέρ αυτού**. Οδηγεί, λοιπόν, τους πολίτες στις κάλπες προδικάζοντας ότι, **υπό** τις συγκεκριμένες συνθήκες, θα εξασφαλίσει εκλογική νίκη και συνεπώς μια νέα τετραετία. Ο μύθος **δηλοί** ότι πρόωρες εκλογές **έχομε** **μόνον** όταν οι **προκαλούντες** την έκτακτη αναμέτρηση έχουν τη βεβαιότητα της νίκης. Και μένει η σκηνοθεσία. Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει προνοήσει να είναι δύσκολη η προσφυγή στις κάλπες **προώρως**, προτού δηλαδή λήξει η τετραετία για την οποία εκλέγεται η Βουλή και σχηματίζεται κυβέρνηση **στηριζόμενη** στην κοινοβουλευτική πλειοψηφία. **Εν τούτοις** οι **κυβερνώντες επικαλούμενοι**, λ.χ., την ανάγκη να γίνουν λεπτοί χειρισμοί σε εθνικό θέμα προσφεύγουν στις κάλπες και κατά κανόνα κερδίζουν [...]».

Σταύρος Ψυχάρης, «Μηδενική βάση» [Κύριο άρθρο], *Το Βήμα* 5/10/08

Παραδείγματα (4/9)

1. Ελεύθερη Ώρα
Ελεύθερος
2. Απογευματινή
Αδέσμευτος Τύπος
Ελεύθερος Τύπος
3. Αυριανή
Έθνος
Ελευθεροτυπία
Τα Νέα
4. Αυγή
5. Ριζοσπάστης

καθαρεύουσα

δημοτική

Χατζησαββίδης, Ελληνική γλώσσα και δημοσιογραφικός λόγος (1999)

Ο άξονας
αριστεράς-δεξιάς
συμπίπτει
(μερικώς) με τον
συμβολικό άξονα
δημοτικής-
καθαρεύουσας

Υ λωσσομαχίες • • •

Πώς ετυμολογείται η «διδάσκαλος». Το η «σκέλος» της, βέβαια, είναι από το ρήμα **διδάσκα** δεύτερο όμως. Την απάντηση δίνει ο αναγνώστης μας απ' Ιταλία Ευδοκία Κ. Βαγγέλη: **πασταμύλος** που είναι — λοι: ...διδάσκαλος. Μας φέει.

«Στις γλωσσολογίες του 1550 της "Ρ" με τίτλο **Διδασκά**... γράφετε — μεταξύ άλλων — και τα εξής: "Οποιοσδήποτε διαφέρει συμπεριφορά διαφέρει όσα μισούει ο αγαθός **διδάσκαλος**, παρακαλείται να γράψει". Και σε άλλο σ' γράφετε: "Εμείς, ως στήλη απορρίπτουμε. Αυτά διαφέρουν την ιστορία της γλώσσας"...

Σας γράφω λοιπόν, σ' ολίγα τινά για τη λέξη «διδάσκαλος» και λόγω απλολογίας **σκέλος**. "Διδάσκαλος 1. / που διδάσκει στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, 2. (γενικό). / που διδάσκει, ερμηνεύει ή φωτίζει. ΕΤΥΜ. Από το σκώ". (Λεξικό: Γ. Μπαμπινίκης)

Εάν η λέξη **διδάσκαλος** είναι μόνο από το **διδάσκα**, ερωτάται, πού βρέθηκαν στοιχεία (= γράμματα): α. Άρα το μέρος -αλος της **διδάσκαλος**, επειδή δεν παραγωγική κατάληξη, πηχτεί από κάποια άλλη. Αλλά ο **διδάσκαλος** και στη χλια εποχή και στη σύγχρονη (**διδασκαλίες** λέγονταν οι τριετείς παραστάσεις στην Αθήνα — **Δημοδιδασκαλίες** γόταν προ ολίγων ετών ο διδάσκαλος) — ήταν ο διδάσκαλος. Πολλών, του Δήμου, του Λόγου λοιπόν, πώς η δεύτερη λέξη είναι **Λαός**: **Διδάσκω** + = **Διδάσκω** -λαος = **Διδάσκαλος** (με μετάθεση του α), όπως ρηται, και ο **φύλ-άνθρωπος**.

Ε. Προσεχώς, προτίθεσαστολήθω με τις λέξεις: **σκώ**, **στήλη** και **ιστορία**...

Εμείς θα θυμηθούμε, α τη ρήση των Ιταλών: **se vero, è ben trovato** (= αν δεν είναι

ΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

► **Ακούστηκε:** Από το ΦΠΑ διαφεύγουν 1,5 δισεκατομμύρια τον χρόνο.
Το λάθος: Μόνο στον... παράδεισο συμβαίνουν αυτά.

Το σωστό: 1,5 τρισ. δραχμές τον χρόνο!
 ► **Ακούστηκε:** Ο παπάς των παλιοημερολογιτών.
Το λάθος: Τρία πουλάκια κάθονταν...

Το σωστό: Παλιοημερολογιτών.
 ► **Ακούστηκε:** Εδώσε και πήρε το ευχέλαιο αυτές τις μέρες.
Το λάθος: Ναι, στην Κορώνη βρέχει λάδι και στην Καλαμάτα σύκα...

Το σωστό: Οι ευχές, το ευχολόγιο ήθελε να πει, ποιος ξέρει...
 ► **Ακούστηκε:** Η ορθοπεδική σήμερα κάνει θαύματα...
Το λάθος: Γι' αυτό και συ την τσάκισες τη γλώσσα!

Το σωστό: Η ορθοπεδική...
 ► **Ακούστηκε:** Ηρθαμε δεύτεροι μεταξύ των πρώτων...
Το λάθος: Καλά, εσένα σε χρειάζεται η στατιστική επιστήμη.

Το σωστό: Δεύτεροι και τα υπόλοιπα εκ του περσισού.
 ► **Ακούστηκε:** Ηρθαμε δεύτεροι μεταξύ των πρώτων...
Το λάθος: Καλά, εσένα σε χρειάζεται η στατιστική επιστήμη.

ΜΙΚΡΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ

ΤΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ

► **Ακούστηκε:** Η πλειοψηφία των αντικειμένων...

Το σχόλιο: Φαίνεται θα άρχισαν να ψηφίζουν και τα αντικείμενα!

Το σωστό: Η πλειονότητα...

► **Ακούστηκε:** Η κατάσταση προχωρά με χωρίς περιορισμούς...

Το σχόλιο: Αυτό μάλιστα, είναι λεκτικό κατόρθωμα!

Το σωστό: Χωρίς, σκέτο...

► **Ακούστηκε:** Εμείς θέλουμε να σας καθησιγάσουμε...

Το σχόλιο: Ποιος είπε ότι δεν υπάρχουν σήμερα γλωσσολάστες;

Το σωστό: Καθησιγάσουμε...

► **Ακούστηκε:** Ο αποπεμπόμενος πρώην υπουργός...

Το σχόλιο: Χμ, μια αποπομπή σου χρειάζεται...

Το σωστό: Ο αποπεμφθείς...

► **Ακούστηκε:** Πέντε διεκδικούν την κατασκευή του προαστικού...

Το σχόλιο: Αμάν πια, ας το μάθουν επιτέλους...

Το σωστό: Πρόσαστικός...

«Αυτό δεν σου αφορά!»

εφαρμογές μου προς αυτούς» — οπότε πρέπει να δάσκα και πρόταση. Μα κοροϊκεύουμε άρα;

«Λίμονο, να. Δεν είναι δικό σου το παράδειγμα αυτό και εν τω διάλειψή τους. Διαβάζει:

«Η χρήση **αφορά** σε είναι λογό- γρη και πιο προσεγγιστικά: [...] **αφορά** στους **καταρτιστές** της **καταρτιστικής**. Το **αφορά** στην περίπτωση αυτή διαφέρει την αρχή του σύνταξης, όταν σημαίνει "η και το **αποστέλλω** σε ή **αποστέλλω** σε. Τώρα που έρχομαι να ημάνει **αποστέλλω** σε, μπορεί η και το σε (**έδωκε** με τις προ- μόνες, **εσένα** κλπ.) **δεν αφορά** **ε- χωρά** τους **καταρτιστές** του **Κο** (κατά το σε) εμφανίζεται συ- στημ και περισσότερο κοινή- με».

«Υποκρίνομαι: πόσο «επισημα- νισμένη» είναι, ώστε να απαι- τούνται προσεγγιστικά σύνταξη, με πόσο «καθησιγάσει» οι «κα- τιστές» να τους επιτρέπεται να α- τιστεί;

«Πάντως, σκόλο το σκεπ- το, το μόνο από τα νεότερα λεξ- σο-Φορέα, Κρητικά, Ιεράμο- νισμοι επιμένει στη σύνταξη με απέναντι την επισημασιολογία η προσεγγιστική διαπίστωση, που δίκαια και την αντικειμενικά, τον ανθρώπινο, ότι «σήμερα **ε- νωμύρεται** σε», δεν του κάνει **αφορά** την «καταρτιστική» **έ- πο** μπορεί να χρησιμοποιείται και κατά την αντιστοίχιση διδασκ- τιστή, φροντιστή όμως γ' από την άλλη, να δώσει τη μαθη- τιστική, ότι «η χρήση **αφορά** σε σημαίνει: «Όσο πιστό...» — με άλλο. Κανένας δεν θα επι- να να διαφέρει αν η επίθεση, λή «κατάγει από μακριά, από τις κυβερνητικές υπηρεσίες, κι γιατί η ή ο, για θέμα απο- νικτικισμού στην πορεία του **έ- δωκε** η να ην δάσει σε. Ποδό- α, παίχθηκε κι εδώ, στο γλωσ- σιφόνις πάντοτε απ' την α- κά το ομάδα.

της Η. Χάρης είναι επισημασι- εκδόσεων και μεταφραστική.

Πρόστιμα σε όσους καταστρέφουν την Γλώσσα

1) Το πρότεινε το βράδυ της Κυριακής στην εκπομπή του κ. **Αγγελου Σακκέτου** ("Τηλετώρα") ο επίκουρος καθηγητής της Λατινικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥΡΛΙΔΗΣ**: Να επιβάλλονται ποινές και να πληρώνουν ΠΡΟΣΤΙΜΑ όλοι οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί, των οποίων οι συντάκτες καταστρέφουν την Ελληνική Γλώσσα ή χρησιμοποιούν ξένες λέξεις, ενώ υπάρχουν οι αντίστοιχες ελληνικές (millepianti - χιλιετία, σπόνσoras - χορηγός κ.λ.π.) - Δεν είναι δυνατόν εμείς στα Πανεπιστήμια να κάνουμε αγώνα για να μάθουν τα παιδιά σωστά Ελληνικά και να έρχονται κάτι δημοσιογράφοι που χαλάνε σε μερικά δευτερόλεπτα από την τηλεόραση ό,τι εμείς φιάχνουμε με κόπο, κατέληξε ο κα-

θηγητής Τουρλίδης. 2) **ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ** και για να δείτε πώς καταστρέφεται η Ελληνική Γλώσσα από τους αγράμματους επώνυμους: Ο συμπαθέστατος Γύφτος (και Ιεχωβάς) τραγουδιστής **ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΣ** μόλις συνέθεσε το εξής τραγουδάκι που περιέφερε αυτές τις ημέρες από καναλίου εις κανάλιον: "Μια νέα μπαίνει σε λίγες μέρες **ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑ** / του χρόνου πρόσφυγες θα μετακομίσουμε σε άλλη Πατρίδα"! "

ΔΗΛΑΔΗ, για να κάνει ομοιοκαταληξία ο κ. Χατζής, συγχέει την Χιλιετηρίδα με την **ΧΙΛΙΕΤΙΑ!**

Όσο για τα περί μετακομίσεώς μας σε άλλη πατρίδα, προφανώς ο Ιεχωβάς, στον οποίον πιστεύει ο κ. Χατζής, θέλει την Ελλάδα για τους λαθρομετανάστες...

Ελεύθερη Ώρα
29/12/1999

«Ο μάγκας του σήμερα χρησιμοποιεί [διάφορους] όρους για να ανωριμότητα του λόγου του» (σ. 20). «Οι νέοι μας – συχνά ο τρόπος έκφρασής τους είναι αποτέλεσμα της γλωσσικής τους πενίας και της αδυναμίας τους να εκφράσουν σωστά τις σκέψεις τους τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο (από ανάπτυξη του θέματος έκθεσης εξετάσεων 2012 για τα ΕΠΑΛ, <http://www.madata.gr/diafora/panelladikes/196683.html>)» (σ. 64). «Οι νέοι μας, όπως ακρωτηριάζουν τις προτομές των ηρώων, όπως βεβηλώνουν ιερούς χώρους και μνημεία, έτσι ακρωτηριάζουν και βεβηλώνουν και τη γλώσσα μας» (σ. 109).

Παραδείγματα (8/9)

- » «την μία και αιώνια ελληνική γλώσσα πρέπει να την βλέπουμε ως αισθητικό κατόρθωμα της ψυχής και του πνεύματος του λαού μας». (Καθημερινή 28.1.95, 12)
- » «την αναγκαιότητα επαναφοράς του πολυτονικού συστήματος, απαραίτητου και για την στοιχειώδη επανασύνδεση της σημερινής με τις παλαιότερες μορφές της μακραίωνης ενιαίας ελληνικής γλώσσας». (Καθημερινή 16.6.94, 12)
- » τα ελληνικά είναι «εννοιολογική» γλώσσα σε αντίθεση με όλες τις άλλες γλώσσες που είναι «σημειολογικές» (διάφορες πηγές)

Εξ αφορμής

«Ευελφάλεια» εκ του πονηρού

Του Φοίβου - Ευθ. Παναγιωτίδη

- η αλλόκοτη λέξη
- είναι αμάλγαμα μοναδικά κακόχο και κακοχυμένο
- ένα γραμματικό τέρας του Φρανκενστάιν
- Ως θεωρητικός γλωσσολόγος θα σταματούσα εδώ...

• η αλλόκοτη λέξη
ναί αμάλαμα μονα
κόνηχο και κακοχυμ

α γραμματικό τέρα

Φρανκενστάιν

θεωρητικός γλωσσος

θα σταματούσα εδώ

Ετσι ένας ευφημισμός όπως «ευέλκεια ασφαλεία» σύντομα θα γίνεται αντιληπτός ως τέτοιος, κατά το «παράπλετο» αμύλη, και λόγω της υποκριτικής χρήσης του επιβόου «ευέλκτος», αντί λ.χ. του ακριβέστερου «μερίκη». Το πακέτο (προκορύφωση, έστω) των δύο όρων στο «ευέλκεια» πιθανόν εκφράζει την επιθυμία του δημιογούρου του να κατασκευάσει έναν όρο καινούριο, αδιαφανή και χωρίς καθόλου συνδεδωσέν, να πείρα από τον ευφημιστικό και προς την κατεύθυνση της συκοφαντίας. Είναι πράγματι ίδιον των δογματικών ιδεολογιών (κομμουνιστική, νεοφιλελευθεριστική κ.λπ.) να φροντίζουν να επινοούν όρους νεολογικούς ή αρκούντως αδιαφανείς ώστε να ανοήδων την πραγματικότητα κατά βούληση, ελπίσιν και να την ποδηγετήσουν. Μόνο που στην περίπτωση του «ευέλκεια», το αμύλη είναι σκόρπο και από γραμματική άποψη.

* Ο κ. Φαίβος-Ευθ. Παναγιωτίδης είναι επ. καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ευχαριστώ την Π. Σουλτάτου για τα σχόλιά της.

Ημερομηνία : 5/2/12
Copyright: <http://www.kathimerini.gr>

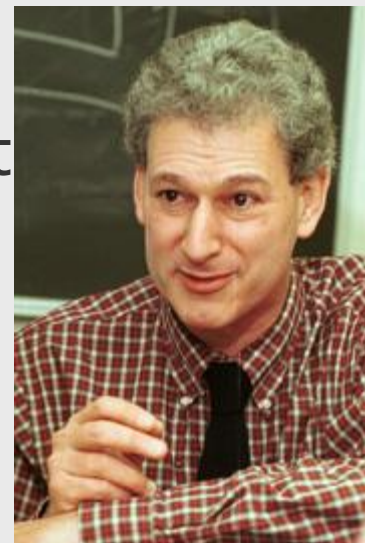
Κλείσιμο

 H. KASHMERI

- » "Utterances about language may be called **secondary responses** to language".
- » "The ordinary speaker makes a response of the **tertiary** type only when some secondary response of his is questioned or contradicted; on a higher and semi-learned level, a tertiary response may be aroused in a speaker who merely hears or reads linguistic statements".
 - ▶ significance of writing and standard dialects
 - ▶ use of mentalistic terms
 - ▶ animistic and teleological terminology
 - ▶ obscurantism

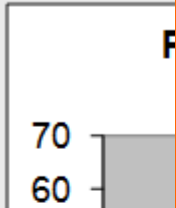

"But I do not address myself only to articulated beliefs that are incorrect or contemptible. I should clarify that ideologies about language, or linguistic ideologies, are any sets of beliefs about language articulated by the users as a rationalization or justification of perceived language structure and use. [...] [I]n certain areas the ideological beliefs do in fact match the scientific ones, though the two will, in general, be part of divergent larger systems of discourse and enterprise".

Παραδείγματα και επεξηγήσεις

Παραδείγματα (1/9)

Παραδείγματα (2/9)

» Οι Κύπριοι
την κοινότητα

Παραδείγματα (3/9)

Ιδεολογίες
στη γλώσσα,
όχι για τη
γλώσσα

Παραδείγματα (4/9)

1. Ελεύθερη Ώρα
Ελεύθερος
2. Απογευματινή
Αδέσμευτος Τύπος
Ελεύθερος Τύπος
3. Αυριανή
Έθνος
Ελευθεροτυπία
Τα Νέα
4. Αυγή
5. Ριζοσπάστης

δημοτική

κανόνα προνομίαν
βερνών κόμμα,
λιτική συγκυρία είναι
λίτες στις κάλπες
μένες συνθήκες, θα
ιώς μια νέα τετραετία.
χουμε μόνον όταν οι
ιση έχουν τη
ηνοθεσία.

ινοήσει να είναι
ισώρως, προτού
ρία εκλέγεται η Βουλή
μένη στην
ιτοις οι κυβερνώντες
ίνουν λεπτοί
ουν στις κάλπες και

ιρθρο], Το Βήμα 5/10/08

5

Παραδείγματα (5/9)

Παραδείγματα (6/9)

Ιδεολογίες για τη γλώσσα (μεταγλωσσικές αναφορές)

Παραδείγματα (8/9)

- » «την μία και αιώνια ελληνική γλώσσα πρέπει να την βλέπουμε ως συστηματικό πρόγραμμα της ψυχής και του πνεύματος του λαού μας» (Καθημερινή 28.1.95, 12)
- » «την αναγκαιότητα επαναφοράς του ελληνικού πολυτονικού συστήματος, απαραίτητου και για την στοιχειώδη επανασύνδεση της σημερινής με τις παλαιότερες μορφές της μακραίωνης ενιαίας ελληνικής γλώσσας». (Καθημερινή 16.6.94, 12)
- » τα ελληνικά είναι «εννοιολογική» γλώσσα σε αντίθεση με όλες τις άλλες γλώσσες που είναι «σημειολογικές» (διάφορες πηγές)

στη γλώσσα των νέων (1985)

φορους] όρους
τη τη
μαλκή του
αιτισμό»
γλώσσας
ου» (σ. 29). «Οι
είναι
ας και
ους και
τά τις
Τ. 2 για
πουλο,
ου γλωσσικού
2012 για 100 λέξεις,
νενονθεί με το
683.html)
ακρωτηριάζουν
ουν ιερούς
και βεβηλώνουν

Παραδείγματα (9/9)

References

Ιδεολογίες για τη γλώσσα – Γλωσσολογικές ιδεολογίες

[illegible]

* Die Größe des Parameterfeldes des zu analysierenden Phänomens des Parameterfeldes des Phänomens

Exigências para o E-mail: Enviar o e-mail para revista@revistaonline.com.br.

Copyright © 2012
Copyright © <http://www.kutlimesitil.gr>

Kleinman

 Springer

Γαλλία: Ο φόβος της παγκοσμιοποίησης

Cette menace n'est pas seulement linguistique : elle est idéologique et politique puisqu'elle sape ces valeurs progressistes que sont la souveraineté des peuples, la liberté de pensée, la pluralité des cultures, l'attachement au progrès social, la coopération pacifique entre peuples égaux : ainsi, laisser assassiner le français, et avec lui la littérature, le théâtre, la philosophie, la chanson, le cinéma et la science d'expression française, c'est capituler devant l'idéologie insidieusement totalitaire de la mondialisation néo-libérale qui règne encore plus « naturellement » quand elle est portée « spontanément » par la prétendue « langue de l'avenir ». [...]

Si le français, l'une des langues les plus « reconnues » au monde, est attaqué en France même, quelle autre langue n'est-elle pas en péril de mort, notamment dans le tiers-monde ? A travers le français, c'est le droit à la différence culturelle, politique et idéologique que met en cause mondialement une entreprise totalitaire qui menace l'humanité d'un appauvrissement sans précédent. [...]

<http://www.defenselanguefrancaise.org/10.html> (2/2)

Γλωσσικές ιδεολογίες: Αναπαραστάσεις αναπαραστάσεων

1/2. Αντιληπτική διαλεκτολογία (Weijnen, Rensink, Preston κ. ά.)

- » Πώς «καθημερινοί άνθρωποι» (folk) αξιολογούν τις διαλεκτικές διαφορές μεταξύ γειτονικών περιοχών
- » Ποια γλωσσικά γεγονότα είναι περισσότερο προφανή (salient) στην κοινή αντίληψη
- » **Preston**: η «λαϊκή (folk) γνώση» μελετάται αυτόνομα ($\neq$ διαλεκτολογία / πολιτισμική γεωγραφία)
 - ▶ Κάτοικοι των ΗΠΑ ταξινομούν περιοχές στην κλίμακα 1-4 (ίδιο $\leftrightarrow$ ακατανόητα διαφορετικό)
 - ▶ Ορίζουν διαλεκτικές περιοχές σ' ένα λευκό χάρτη, ονομάζουν τη διάλεκτο της περιοχής και δίνουν παραδείγματα
 - ▶ Προβαίνουν σε αξιολογήσεις **σωστού** ή **ευχάριστου** λόγου

Αντιληπτική διαλεκτολογία (Preston)

Hawaiian Perceptions of U.S. Dialect Distribution

39

- ικανοποιεί συνθήκη αναπαράστασης
- χαρτογραφεί ατομικές αλλά και συλλογικές αντιλήψεις

- ικανοποιεί συνθήκη συσχέτισης:

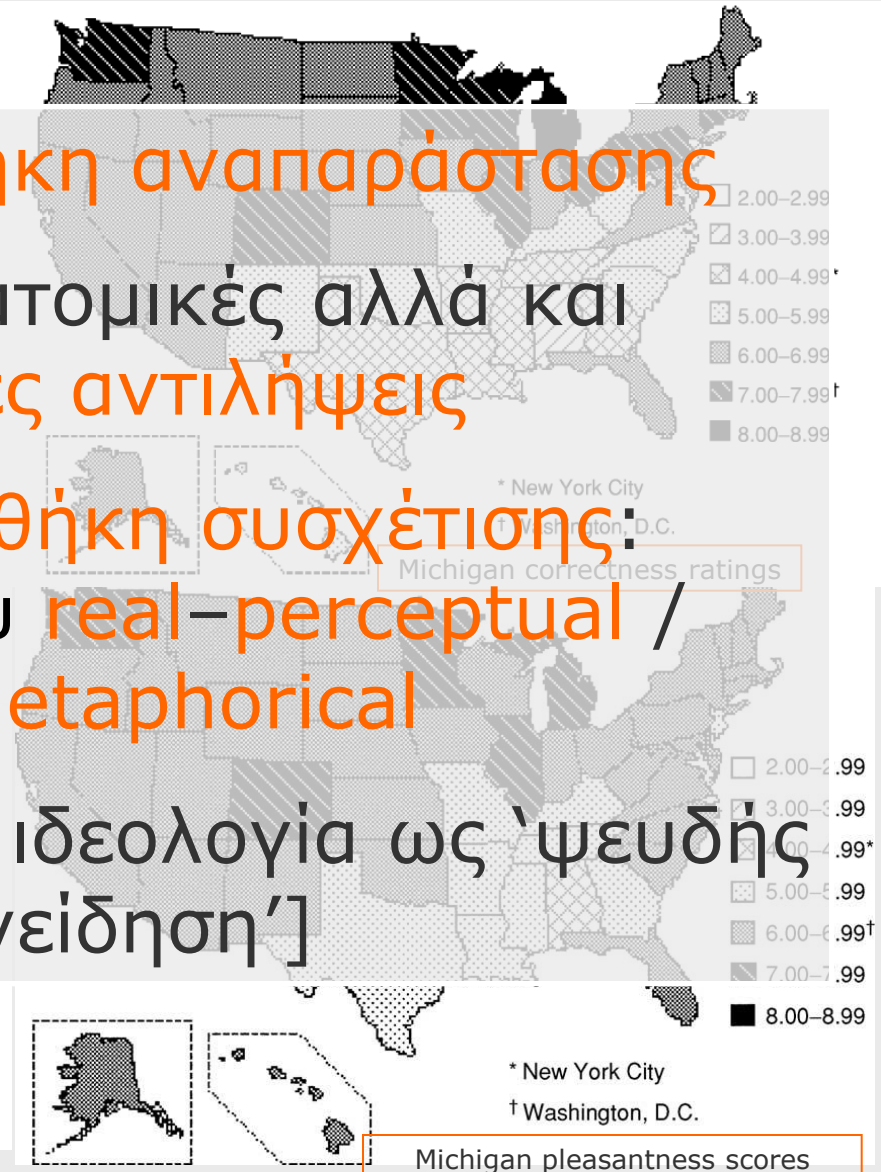
αντίθεση μεταξύ **real-perceptual / literal-metaphorical**

- ▶ [προϋπόθεση: η ιδεολογία ως 'ψευδής συνείδηση']

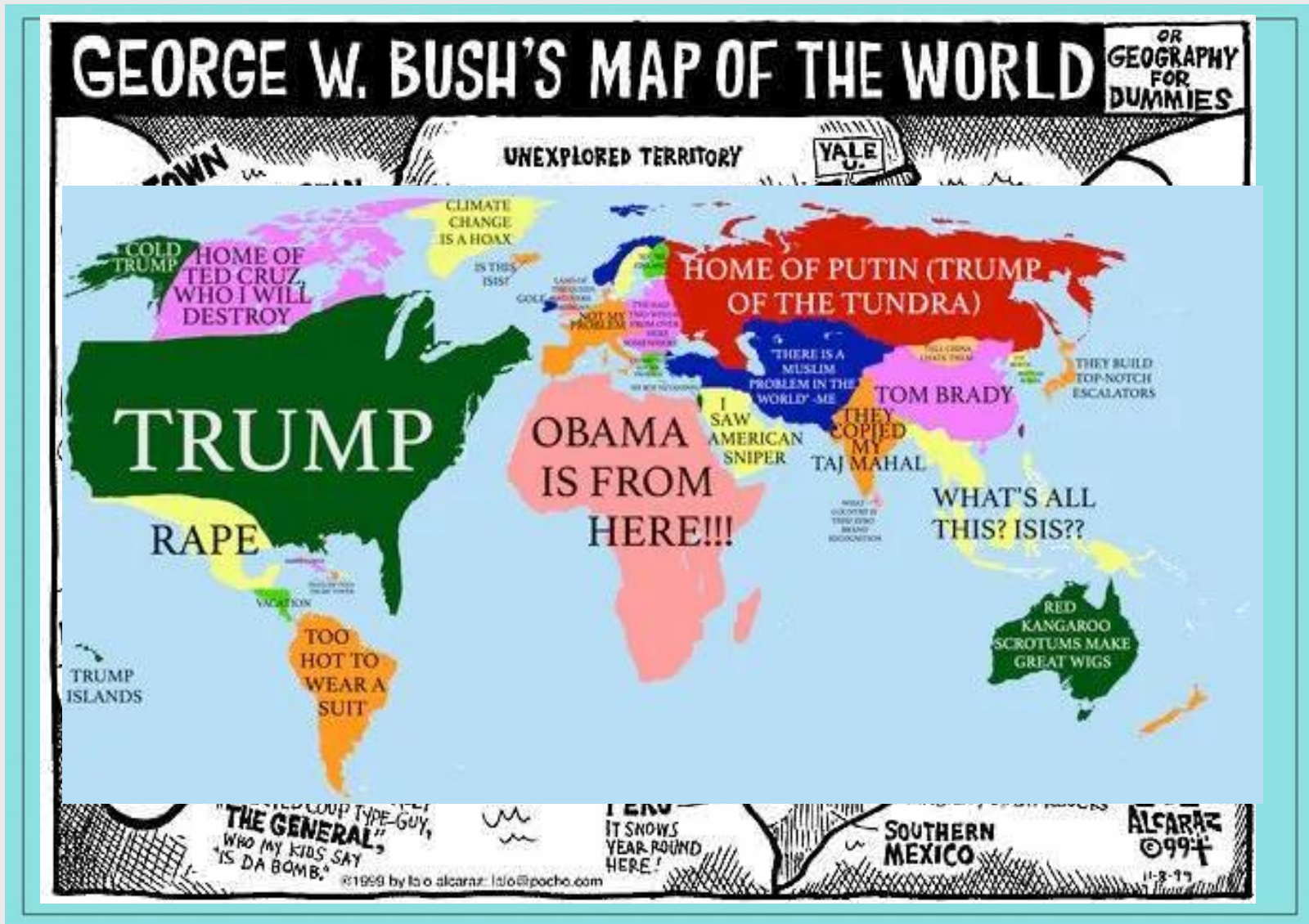
Figure 2.15: A Texas respondent's perception of US dialects

Figure 2.16: A California respondent's perception of US dialects

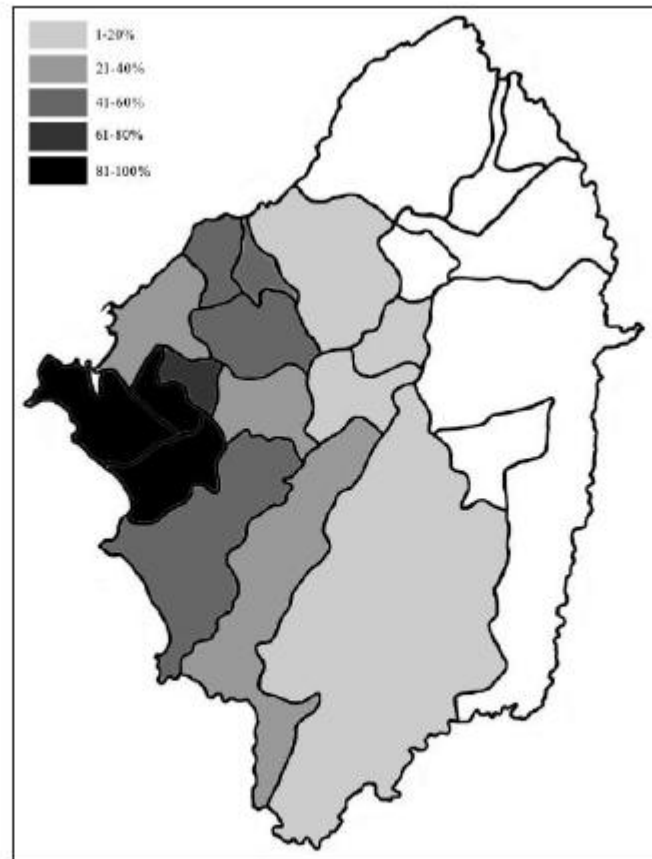
Αντιληπτική διαλεκτολογία: αναλογίες ☺

Αντιληπτική διαλεκτολογία: αναλογίες ☺

Αντιληπτική διαλεκτολογία του ελληνικού χώρου

Χάρτης :

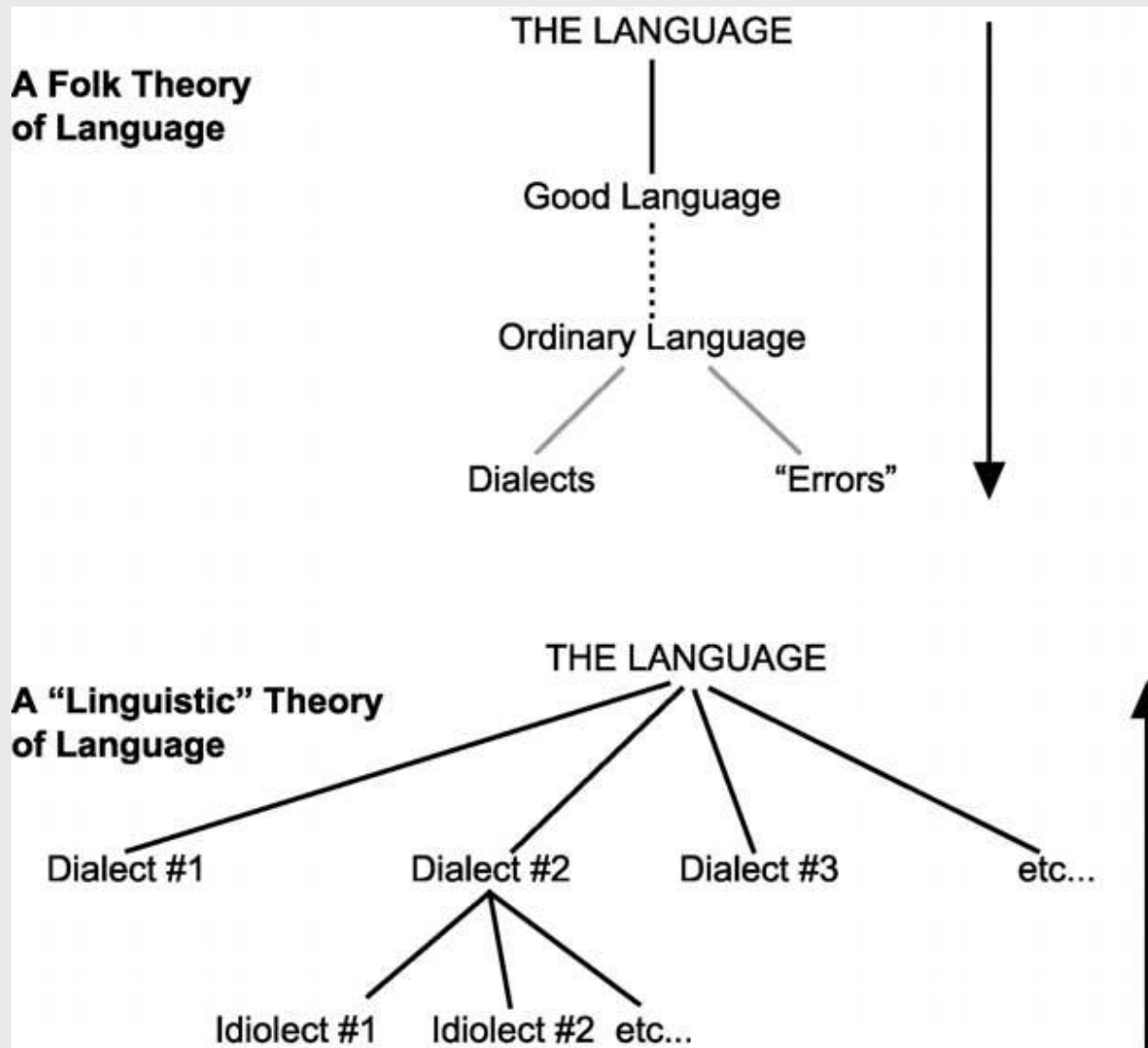
Χάρτης 4: Όρια και πυρήνας της γλωσσosanτιληπτικής ζώνης των Λιβαδιών / Κάτω Χωριών / Κατώχωρων, με βάση το ποσοστό συμφωνίας των πληροφορητών/-τριών της Νάξου

Μ. Ξεφτέρη, Οι γλωσσosanτιληπτικοί χάρτες ως αναπαραστάσεις ενδοδιαλεκτικής ποικιλότητας. Η περίπτωση της Νάξου

- » εκφρασμένη γνώση – σχόλια για τη γλώσσα από μη γλωσσολόγους
 - » 'folk' ≠ 'trained professionals'
 - » ανάλυση λόγου/συνομιλίας, κυρίως βασισμένη στην ανάλυση προϋποθέσεων
-
- » **Metalinguage₁**: overt, conscious comment about language (accurate or inaccurate)
 - » **Metalinguage₂**: mention of talk (automatic and unconscious)
 - » **Metalinguage₃**: shared folk knowledge, 'folk philosophy', presuppositions (**ideology proper**)
 - ▶ πβ. επίσης Preston, "Folk metalinguage", 2004

A folk vs. a 'linguistic' theory of LANGUAGE

2/2. Γλωσσικά ζητήματα στον Τύπο (1976-2001)

Σε θέση μάχης για τη γλώσσα

Επιστολή Παπανδρέου προς τον Μπαλαντίο

Ευρύτατη διάσταση δόθηκε, από ελληνικής πλευράς στο θέμα που ανέκυψε με τις δηλώσεις του Γάλλου πουργού για ευρωπαϊκές υποθέσεις κ. Αλέν Λαμασσό σχετικά με το γλωσσικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση

«Να προστατεύσουμε την ελληνική γλώσσα»

Οστρακισμός Ελληνικής

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 3/1/95, σελ. 10

Η Ευρώπη χωρίς τη μητρική της φωνή

Από τον κ. Ιωάννη Μ. Αρβανίτη

Ξαρχής ρωγμές επικίνδυνες για την
αντοχή του.

Η μητρική γλώσσα της Ευρώπης

Ευρώπη χωρίς μητρική γλώσσα

11. 1. 95

«Εκεί που ο Ευρωπαίος πάει να ειπεί "Δόξα σοι ο Θεός", για κάποια, έστω, θετικά βήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακούγεται να ξεφωνίζει κατάπληκτος "Παναγιά μου φτάσε!"», παρατηρεί σε εκτενή επιστολή του ο κ. Ιωάννης Μ. Αρβανίτης (Δρ Σορβόνης, επίτ. σύμβουλος υπ. Παιδείας-Ζωγράφου), διότι «τέτοια απήχηση αφήνει το ανήκουστο της Γαλλικής Προεδρίας για φήμιση στην Ε.Ε. της γλώσσας των μικροτέρων χωρών-μελών, μαζί και της Ελληνικής».

Εύλογη θεωρεί αυτή την έκρηξη ο επιστολογράφος, «καθότι η γλώσσα αποτελεί την κατ' εξοχήν πολιτισμική και ζωτική ιδιαιτερότητα της ταυτότητας ενός λαού, στοιχείο καταστατικό για τη θεμελίωση της Ε.Ε. Ο φημιμένος λαός ξεπέφτει σε λαό "ειδύων αναγκών", β' κατηγορίας και χωρίς τη έκφραση και δράση, έτσι που στο

θεμελιωνόμενο ευρωπαϊκό οικοδόμημα να ανοίγουν εξαρχής ρωγμές επικίνδυνες για την αντοχή του. Διδακτικός, και ο παρορμητικός λόγος των οικοδόμων στον Πλάτωνα (Νόμοι, 902Ε), κατά τον οποίο: "Στην κοινωνία μέσα ο μικρός έχει την ανάγκη του πιο μεγάλου και ο μεγάλος την ανάγκη του πιο μικρού, όπως για να χτιστεί στέρεος πύργος, όπως λένε οι οικοδόμοι, χρειάζεται το συνταίλων λίθων. Αλλά και νοητών πινέλων, ας τον "Η Αρρί, 1994 σύνολο τακής παιδείας Ελληνικής

ομιλία της στην Ακαδημία Αθηνών (7/5/1991), κατέληξε τονίζοντας: "Η ελληνική Ιστορία θεμελίωσε την Ιστορία του δυτικού κόσμου. Και η μορφή της ήταν πολιτική".

«Αυτής της Ελλάδας, της πνευματικής τροφού της Ευρώπης, βάλθηκαν στις ημέρες μας κάποιοι "Ευρωπαίοι" ηγέτες να της καταστρέψουν τη σκηνή, ώστε να μην ακουγείται

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟΨΗ

Οβελισμοί...

Την επιβάρυνση του κοινοτικού προϋπολογισμού επικαλείται ο Γάλλος υπουργός, που εμφανίζεται αποφασισμένος να οβελίσει την ελληνική γλώσσα (καθώς και

πώς θα λέγεται Ευρώπη;

Θα «λατινοποιηθεί»
η γλώσσα μας;

Μετά την διακήρυξη των παρόντων
Ακαδημαϊκών για τον κίνδυνο λατινο-
ποίησης του ελληνικού αλφαβήτου, την
ανησυχία του εκφράζει τώρα με
μνημά του και ο Σύνδεσμος Ιστο-
Συγγραφέων. Το θέ-

Οχι λατινοποίηση της ελληνικής γραφής

Κρούσματα λατινοποίησης της ελληνικής γλώσσας

Κίνδυνος λατινοποίησης του ελληνικού αλφάβητου

ΟΙ ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΥΝ...

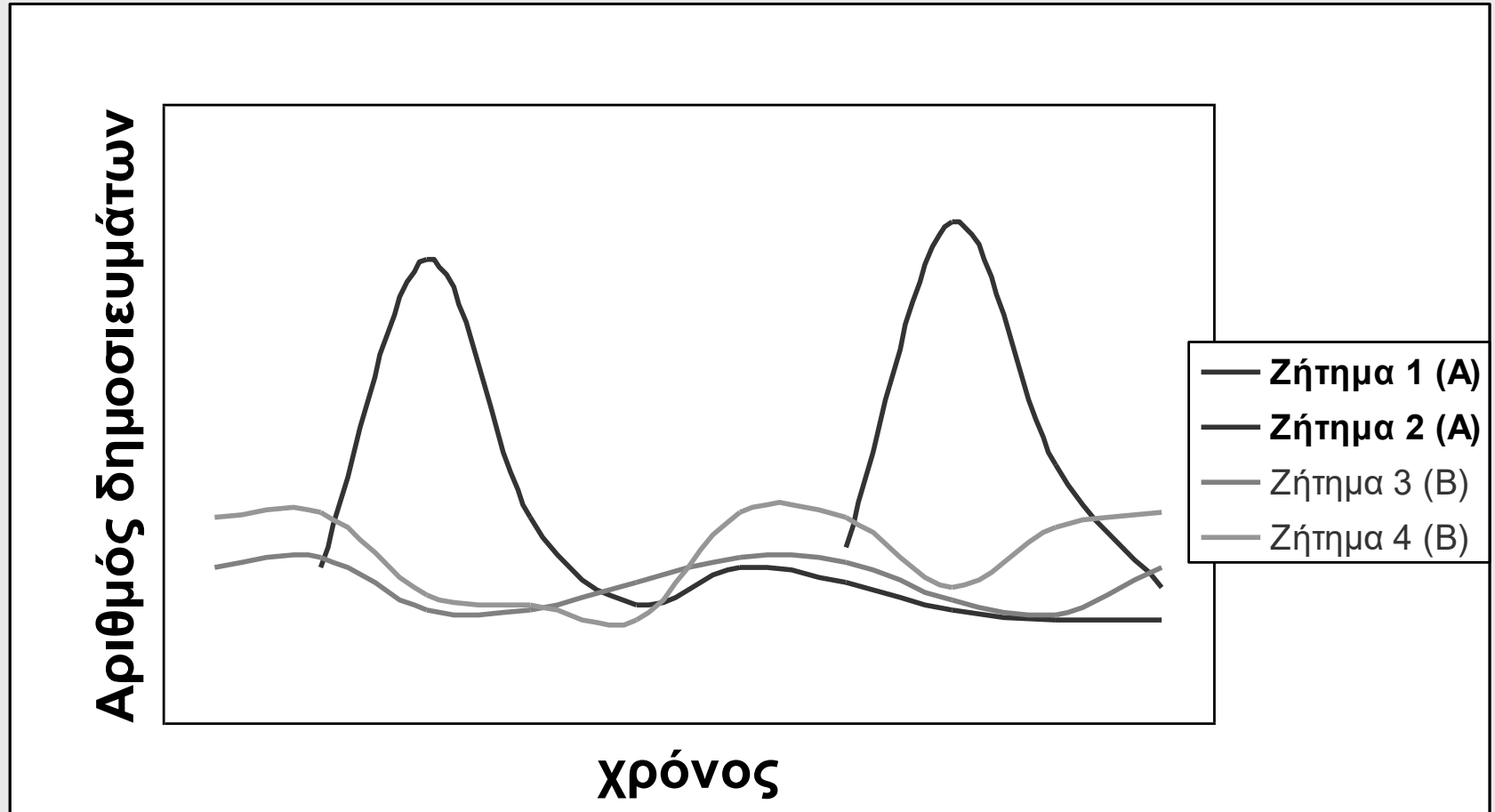
***Η γλώσσα μας
λατινοποιείται!***

***Το μονοτονικό σύστημα προπομπός
της Λατινοποίησης της γλώσσας μας!***

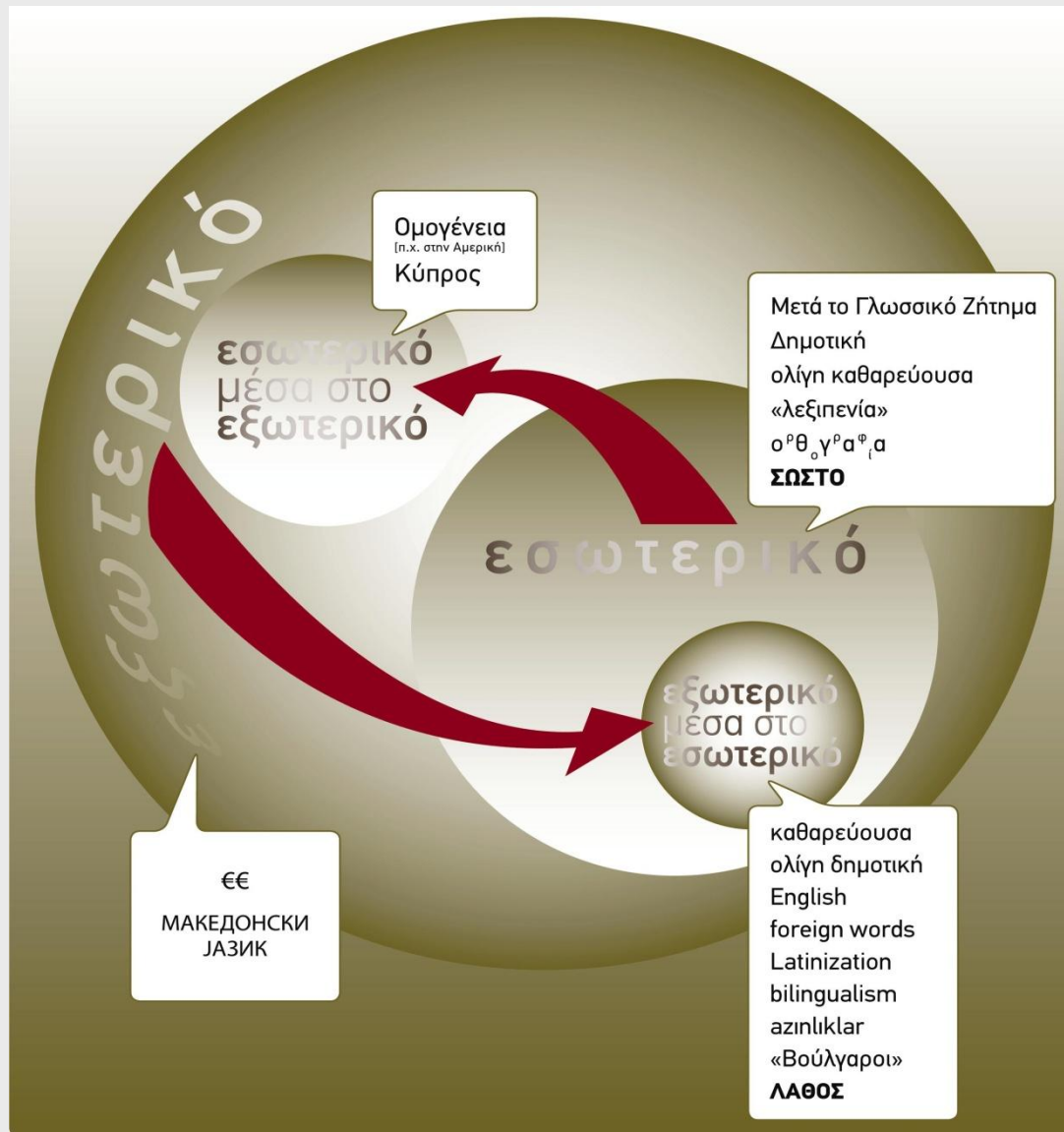
Γλωσσικά ζητήματα στον Τύπο (1976-2001)

1.	Τα αγγλικά «δεύτερη επίσημη γλώσσα»	ηθικός πανικός
2.	«Λατινοποίηση»	
3.	«Βούλγαροι» και Μπαμπινιώτης	
4.	«Μακεδονία», «σλαβομακεδονική» γλώσσα	
5.	«Καθεστώς πενταγλωσσίας» στην ΕΕ	
6.	«Λεξιπενία» των νέων (‘ευδοκίμηση’ and ‘αρωγή’)	
7.	Μεταπολιτευτικά ζητήματα [Διδασκαλία της αρχαίας, Καθιέρωση μονοτονικού, «Γλωσσικό Πρόβλημα»]	ζημονή
8.	Ξένες λέξεις, επίδραση αγγλικής, καθαρισμός	
9.	Μονοτονικό - πολυτονικό	
10.	Η ελληνική ως δεύτερη/ξένη – στο εξωτερικό	
11.	Διαγραμμένα / Λογοκριμένα [μειονότητες κλπ.]	
12.	Διάφορα	

Δύο είδη ζητημάτων

Γλωσσικά ζητήματα επί χάρτου

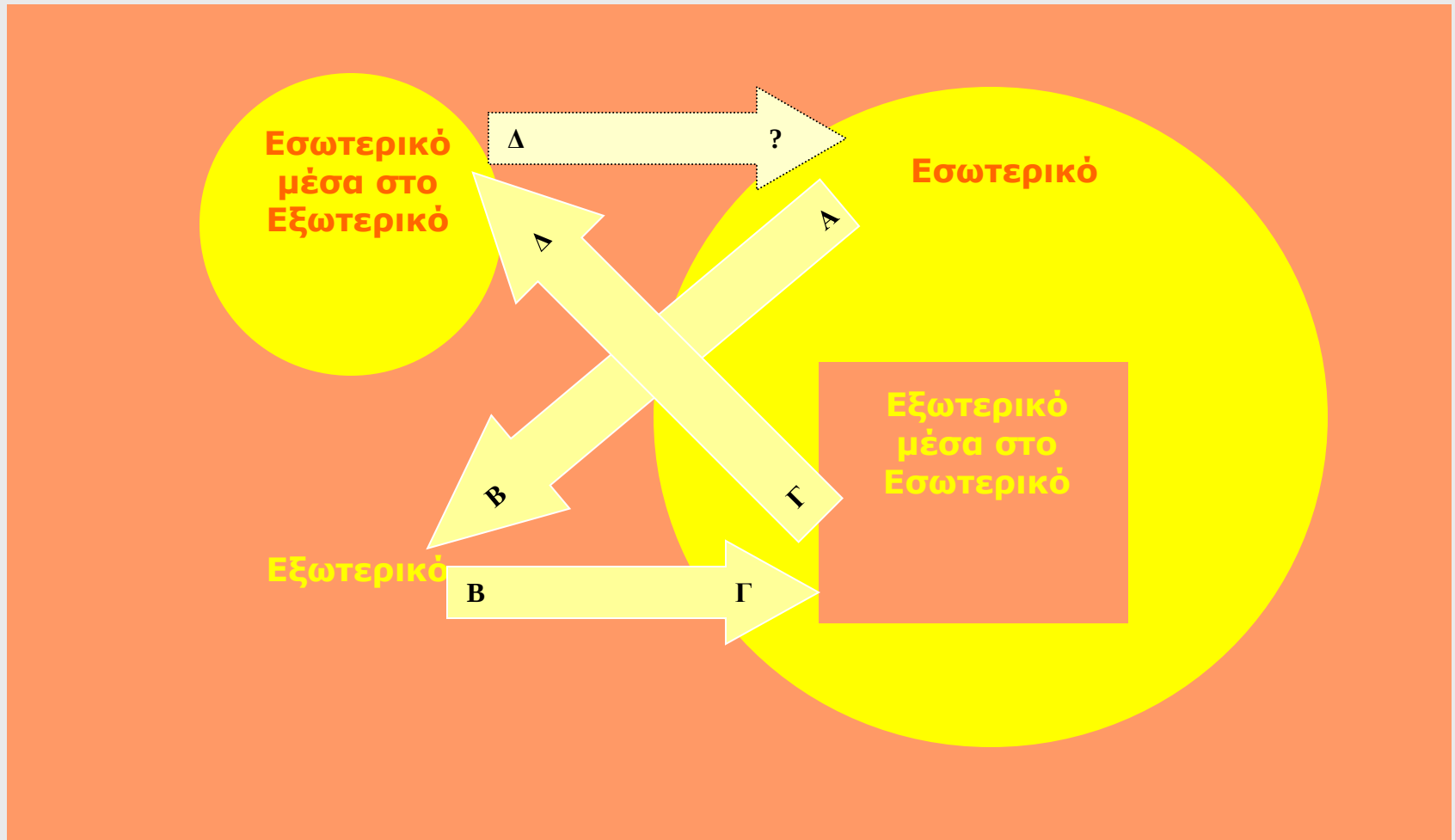
Κοινό εννοιολογικό πλαίσιο: η καθεστωτική ιδεολογία

Μια μιντιακή αφήγηση

Μια μιντιακή αφήγηση

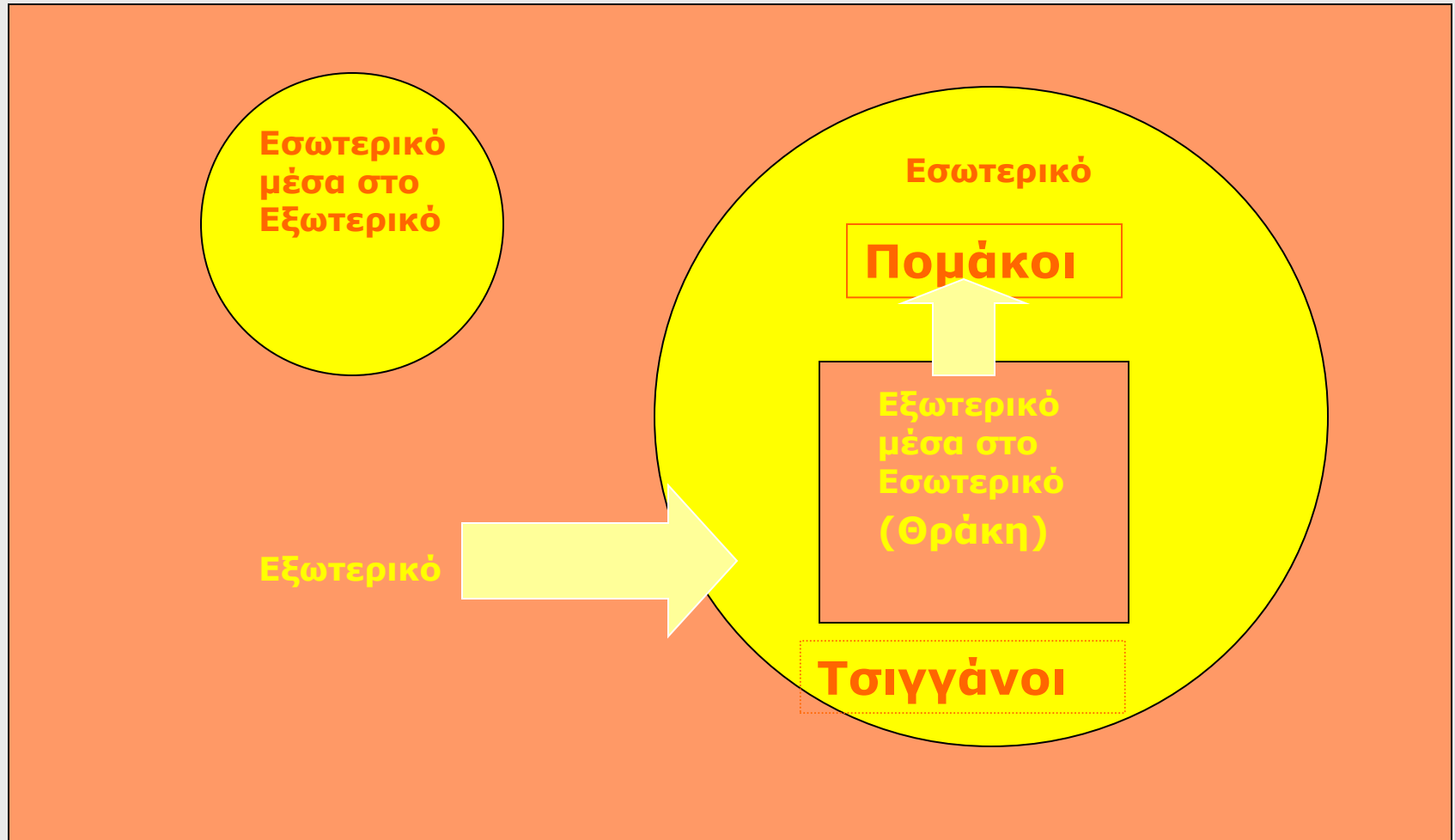
«Ηθικοί πανικοί»

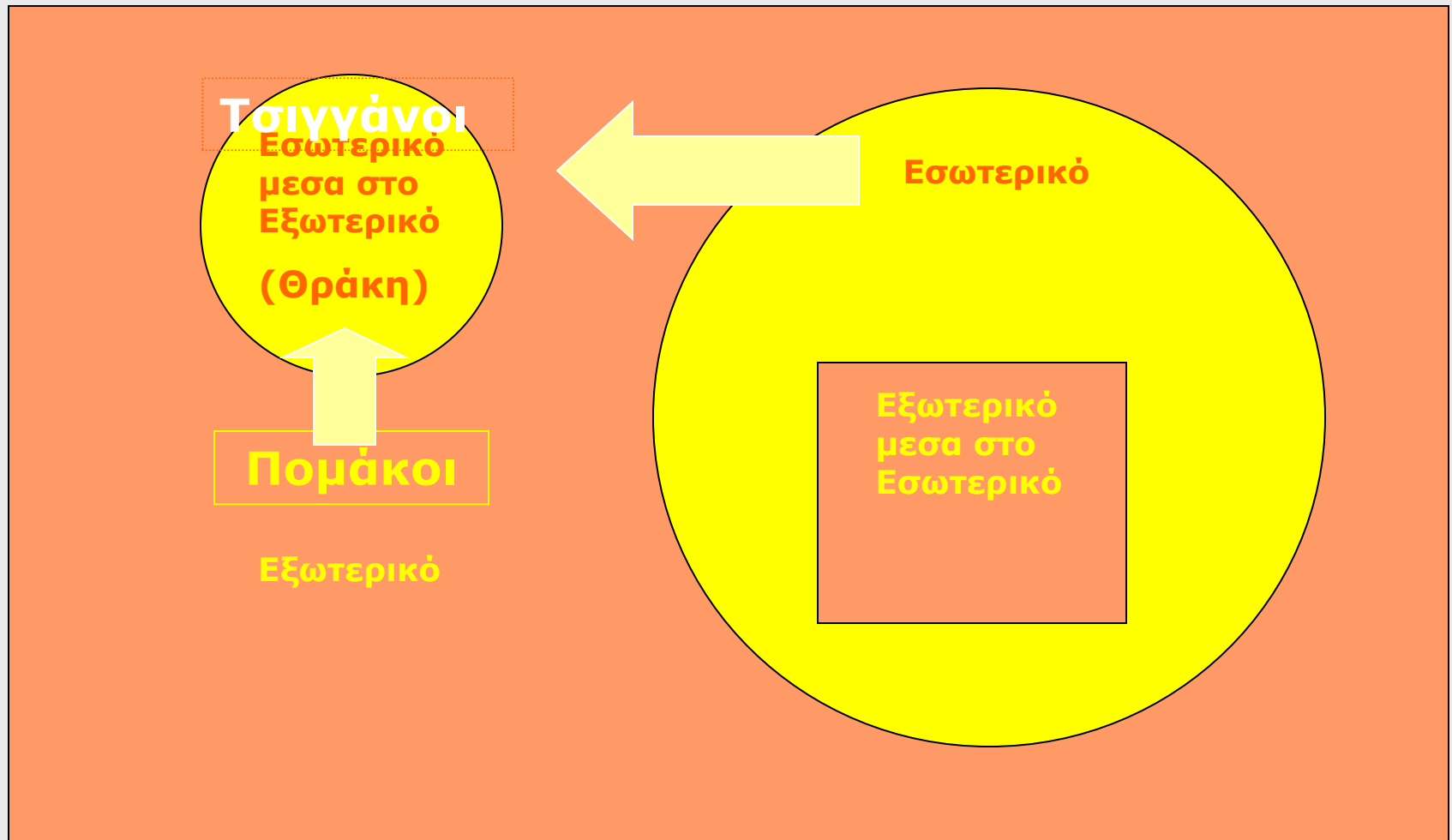
Μελέτες περίπτωσης: Θράκη και Κύπρος

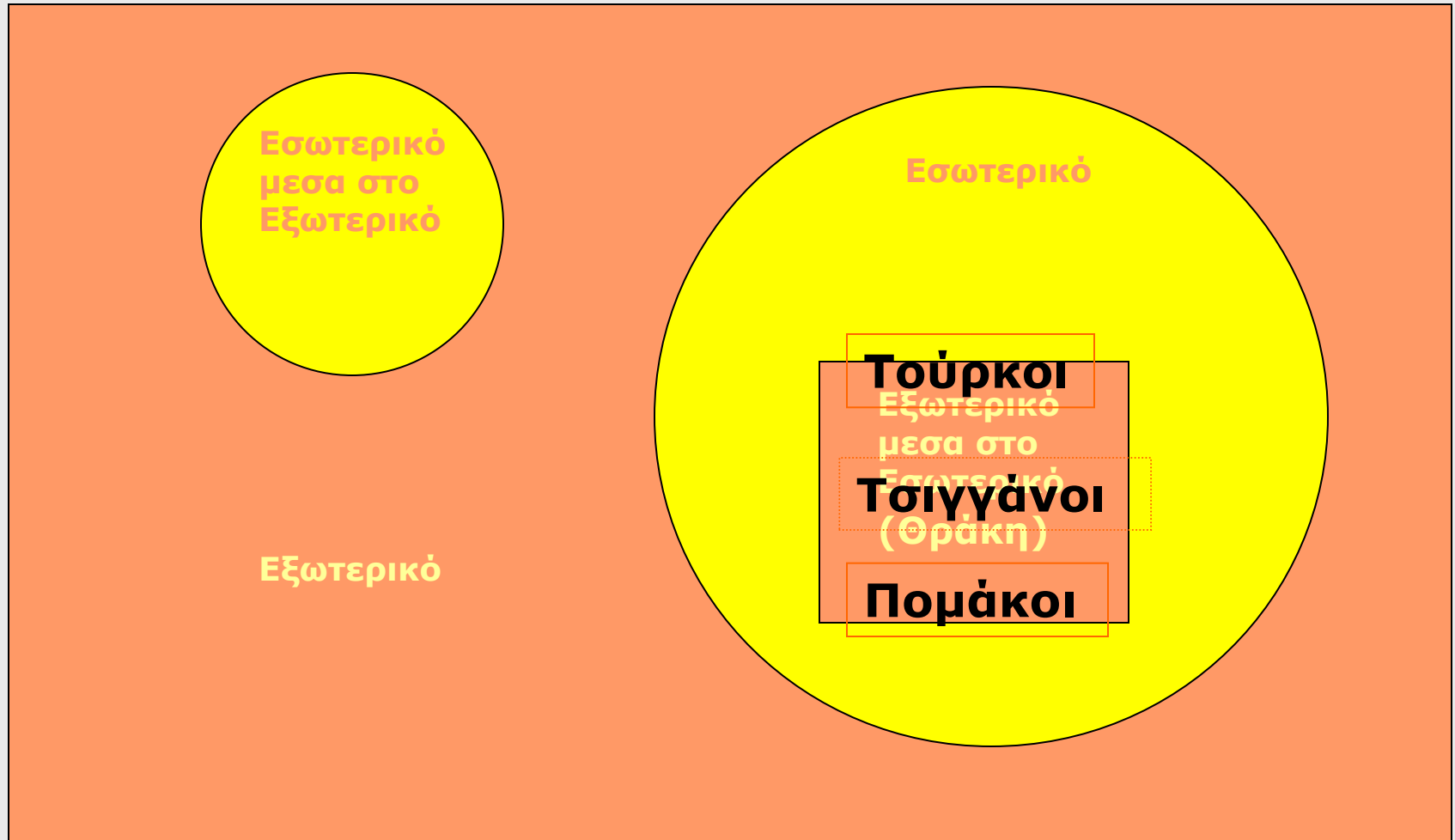
Η ελληνική εθνικιστική σκοπιά (Θράκη)

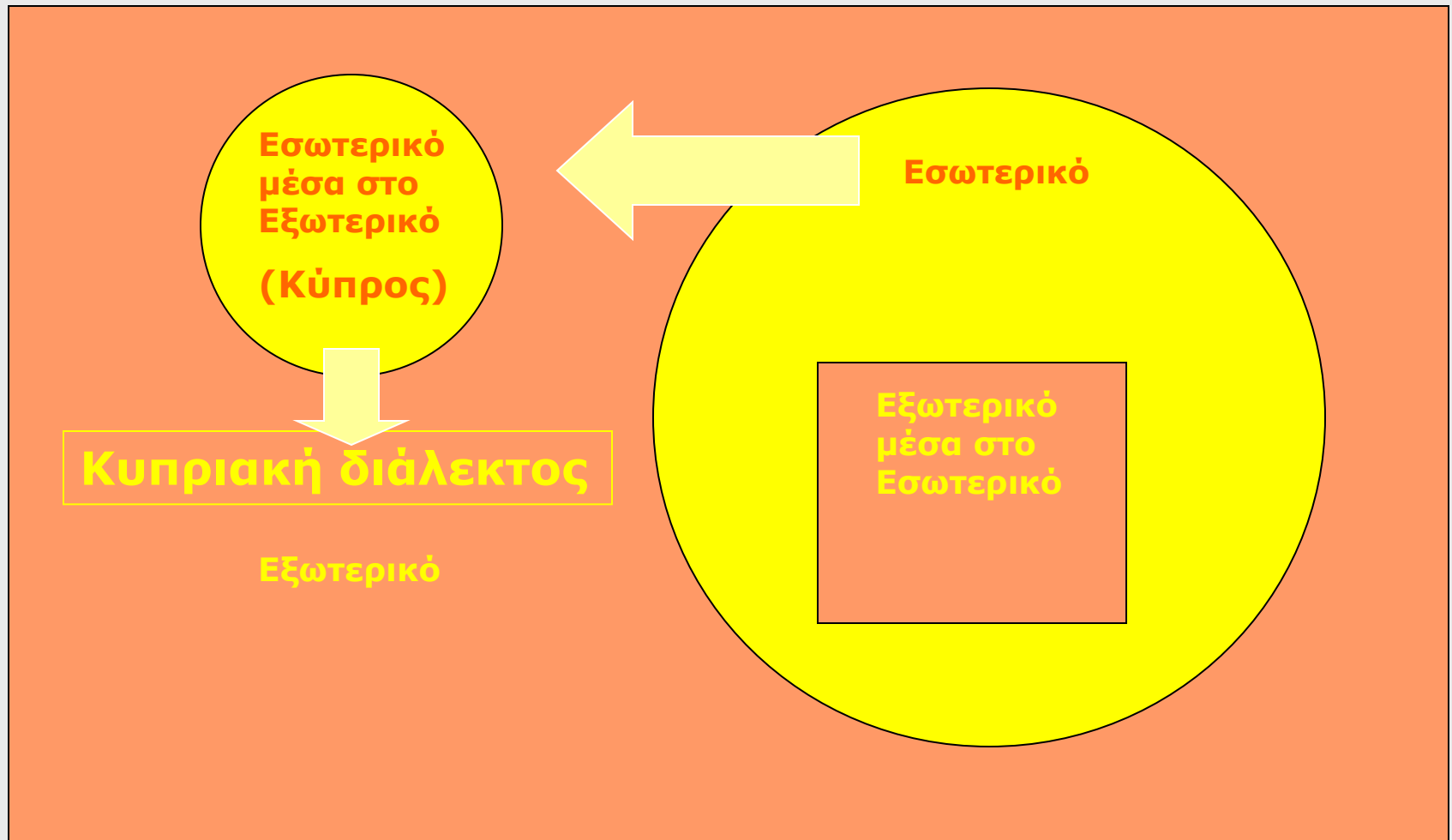
Η τουρκική εθνικιστική σκοπιιά (Θράκη)

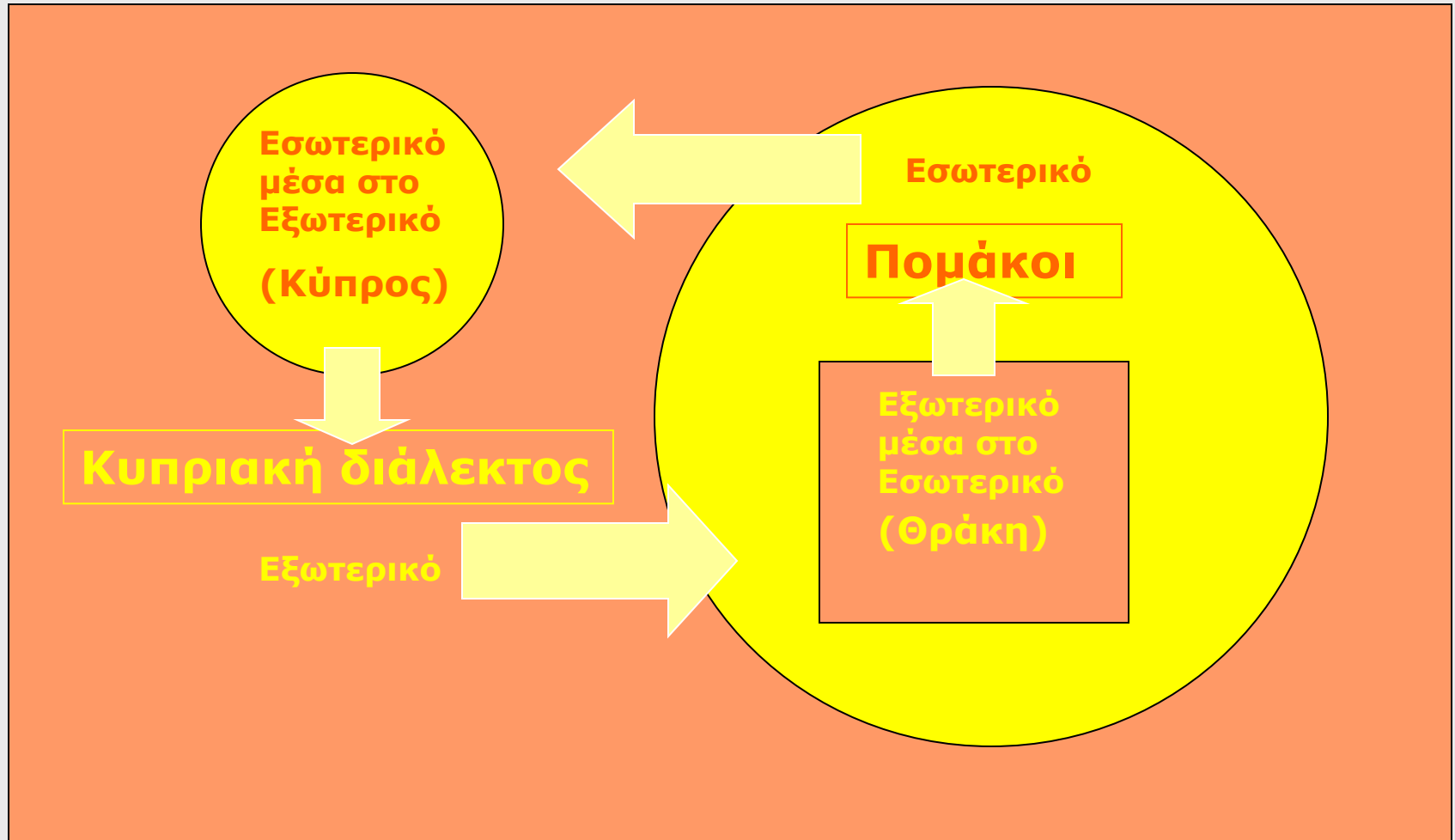
Η «διαπολιτισμική» σκοπιά (Θράκη)

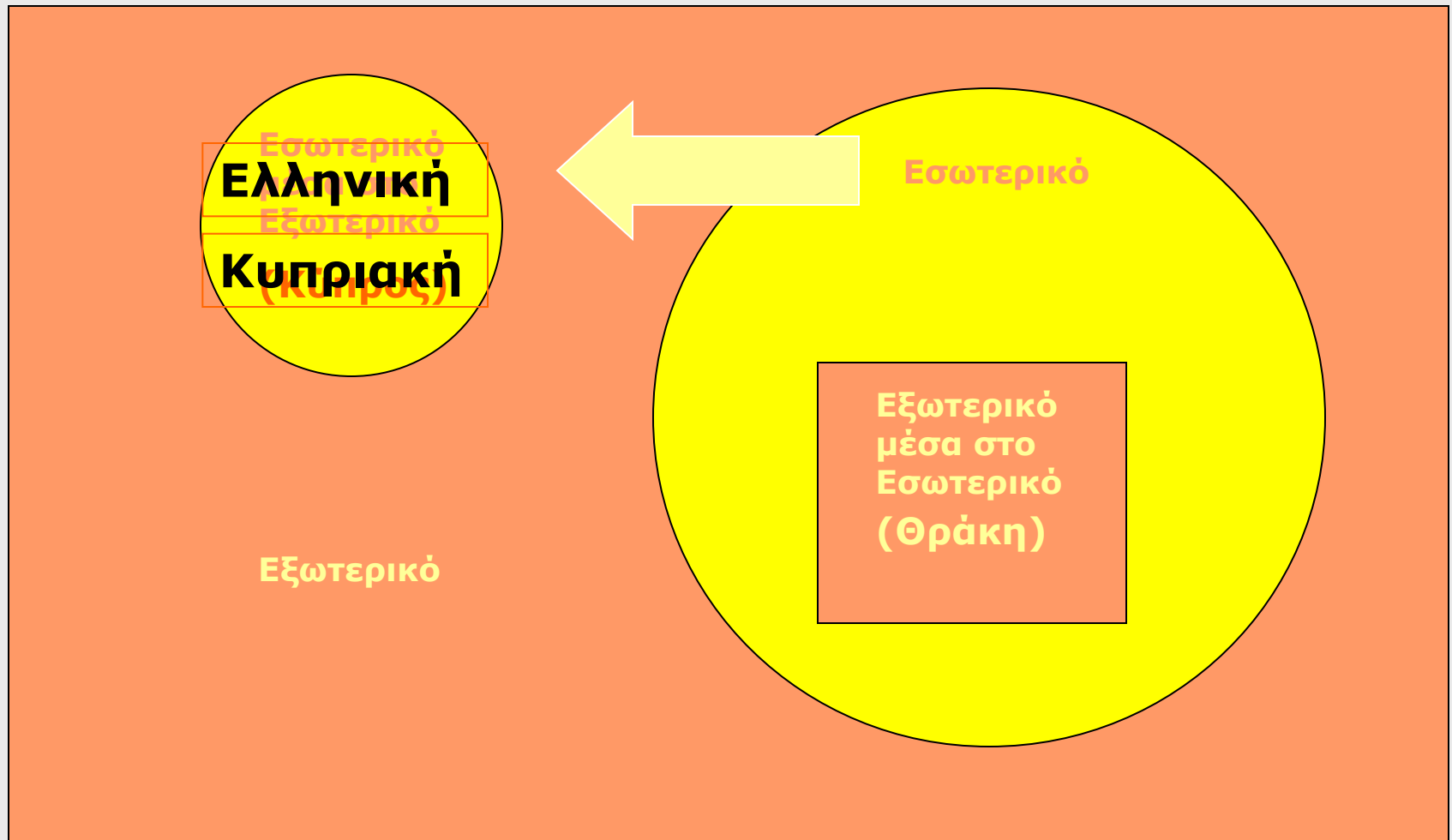
Η εθνικιστική σκοπιά (Κύπρος)

Η ελληνική εθνικιστική σκοπιά (Κύπρος / Θράκη)

Η «διαπολιτισμική» σκοπιά (Κύπρος)

Βιβλιογραφία

- Blommaert Jan, επιμ., *Language Ideological Debates*, Berlin: Mouton, 1999.
- Garrett Peter, *Attitudes to Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Jaworski Adam, Nikolas Coupland & Dariusz Galasiński, επιμ., *Metalanguage*. Berlin: Mouton, 2004.
- Kroskrity Paul, *Regimes of Language*. Oxford: James Currey, 2000.
- Μοσχονάς Σπύρος, *Ιδεολογία και γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης, 2005.
- Schieffelin Bambi, Kathryn Woolard & Paul Kroskrity, επιμ., *Language Ideologies*. Oxford: Oxford University Press, 1998.